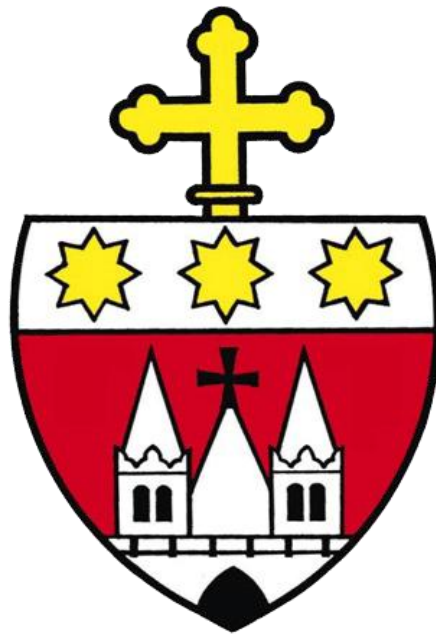

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV

PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA SPIŠSKÁ KAPITULA

**ZÁSADY OCHRANY
PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**

TEXTOVÁ ČASŤ

PREŠOV 2010

Krajský pamiatkový úrad Prešov

Hlavná 115, 080 01 Prešov

riaditeľka krajského pamiatkového úradu: PhDr. Mária Poláková
zodpovedný riešiteľ: Ing. arch. Ľubica Viničenková
autorský kolektív: Ing. Peter Glos
Ing. arch. Jana Onufráková
Ing. Eva Semanová
Mgr. Marián Uličný, PhD.

OBSAH

A.	Vstupné údaje	7
B.	Základné údaje o území	7
B.1.	Názov pamiatkového územia	7
B.2.	Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa Pamiatková rezervácia nachádza	7
B.3.	Orgán, ktorý územie vyhlásil, dátum vyhlásenia	7
C.	Vymedzenie hranice pamiatkového územia	7
C.1.	Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula	7
D.	Vymedzenie hranice ochranného pásma pamiatkového územia	8
E.	Údaje o východiskových materiáloch	9
E.1.	Mapové podklady	9
E.2.	Zoznam literatúry	9
ČASŤ II.	11
A.	Historický a urbanisticko–architektonický vývoj územia	11
ČASŤ III.	12
ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA PAMIATKOVEJ REZERVÁCIE SPIŠSKÁ KAPITULA		12
A.	Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula	13
A.1.	Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia	13
A.2.	Požiadavky na zachovanie a údržbu historického pôdorysu a parcelácie	14
A.3.	Požiadavky na zachovanie a údržbu objektovej skladby pamiatkového územia	14
A.4.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov	15
A.5.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru pamiatkového územia	16
A.6.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia	17
A.7.	Požiadavky na zachovanie a údržbu archeologických nálezísk	17
A.8.	Požiadavky na zachovanie a údržbu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia	17
B.	POŽIADAVKY ŠPECIFIKOVANÉ PRE BLOKY BL 1 AŽ BL 7 A BLOK KOMUNIKÁCIÍ A VEREJNÝCH PRIESTRANSTIEV PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA PR SPIŠSKÁ KAPITULA	18
B.1	Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 7 pamiatkového územia PR Spišská Kapitula	18

B.2. Požiadavky pre využitie komunikácií a verejných priestranstiev	26
C. Všeobecné záverečné ustanovenia.....	27
C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia	27
C.2. Aktualizácia zásad.....	28
ČASŤ IV.	29
POŽIADAVKY NA ZACHOVANIE, OCHRANU, REHABILITÁCIU, REGENERÁCIU, OBNOVU A PREZENTÁCIU JEDNOTLIVÝCH TYPOV ŠTRUKTÚR A PRVKOV PAMIATKOVEJ REZERVÁCIE SPIŠSKÁ KAPITULA	29
A. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP	29
A.1. Materiálová, koštrukčná, technická, umelecko-remeselná a výtvarná skladba NKP	31
A.1.1 Murivá a zvislé nosné koštrukcie.....	31
A.1.2. Horizontálne nosné koštrukcie – stropy a klenby	31
A.1.3. Suterény.....	32
A.1.4. Strechy	34
A.1.5. Krovy	35
A.1.6. Parcelačné múry a štítové steny	35
A.1.7. Schodiská.....	36
A.1.8. Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky	36
A.1.9. Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov	36
A.1.10. Povrchové úpravy stavieb - omietky, podlahy	37
A.1.11. Výtvarné diela, architektonické a umelecko-remeselné prvky	38
A.1.12. Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia	38
A.1.13. Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia	38
A.1.14. Odvodňovanie objektov	39
A.1.15. Fasády.....	39
B. Požiadavky na zachovanie a údržbu objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia.....	41
C. Požiadavky na úpravu objektov ne rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia	41
D. Požiadavky na úpravu záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch	41
E. Požiadavky na zachovanie, ochranu, úpravu a údržbu systému zelene.....	42
E.1. Požiadavky pre úpravu zelene v pamiatkovom území.....	42
E.2. Zeleň uličných interiérov	43
E.3. Zeleň dvorov, záhrad a pestovateľských plôch	43
F. Požiadavky na realizáciu novostavieb	44
F.1. Základné požiadavky	44
F.2. Strechy novostavieb.....	44

F.3. Materiálová a tvaroslovná regulácia novostavieb	45
G. Požiadavky na uličný interiér	45
G.1. Požiadavky pre zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného parteru	45
G.2. Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev	46
G.3. Požiadavky pre uličné osvetlenie	46
G.4. Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov	46
G.5. Požiadavky pre umiestnenie informačných, reklamných a propagačných zariadení	46
G.6. Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry	47
H. Požiadavky na ochranu PR a usmernený rozvoj jej prostredia v ochrannom pásme	47
I. Prezentácia pamiatkového fondu PR Spišská Kapitula	49
J. Záver	49
K. Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia PR Spišská Kapitula	50
L. Fotodokumentácia	50
M. Prílohy.....	50

Časť I.

A. Vstupné údaje

Vstupným podkladom pre vypracovanie týchto Zásad ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula Prešov 2010 je Urbanisticko-historický výskum územia, ktorý je súčasťou odborného-metodického materiálu „*Pamiatkové rezervácia Spišská Kapitula, Urbanisticko-historický výskum územia a Zásady ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového územia*“, ktorý pre Pamiatkový úrad SR Bratislava v roku 2004 spracovali Doc. Ing. arch. Jara Lalková a PhDr. Norma Urbanová (spolupráca: Ing. arch. Martin Vaščák)

B. Základné údaje o území

B.1. Názov pamiatkového územia

Pamiatková rezervácia v Spišskej Kapitule (ďalej len „Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula“ alebo „PR Spišská Kapitula“)

B.2. Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa Pamiatková rezervácia nachádza

Mesto: Spišské Podhradie, miestna časť Spišská Kapitula

Katastrálne územie: Spišské Podhradie

Okres: Levoča

B.3. Orgán, ktorý územie vyhlásil, dátum vyhlásenia

Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula bola vyhlásená 11.06.1950. Územie pamiatkovej rezervácie bolo vymedzené Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 596/2001 zo dňa 13.12.2001 v prílohe č. 6 tohto nariadenia.

C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia

C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula

Hranica pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula je vyznačená v priloženej mape mierky 1 : 5000. Popis hranice bol spracovaný podľa mapových listov č. 9-3/12 a č. 9-3/14 základnej mapy mierky 1:1000 (Spišské Podhradie) vydaných Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky so stavom polohopisu z roku 1985, ktoré sú doteraz jediným aktuálnym podkladom pre územie Spišskej Kapituly.

Hranica pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula, katastrálne územie Spišské Podhradie, začína sa v severovýchodnom rohu parcely č. 1695. Odtiaľ smeruje hranica na juh po východnej strane parcely č. 1695 až po severozápadný roh parcely č. 1692 (cintorín) a sleduje severnú, východnú a južnú stranu parcely č. 1692. Z bodu na rozhraní parciel č. 1691, č. 1692 a č. 1693 smeruje na juh po rozhraní parcely č. 1693 s parcelami č. 1691, č. 1689 (prechádza na mapový list č. 9-3/14) a č. 1789. Pokračuje po rozhraní parciel č. 1789 a č.

1726, č. 1725 a 1727. V juhovýchodnom cípe parcely č. 1725 sa stáča na západ a sleduje rozhranie parcely č. 1807 (Levočská cesta) s parcelami č. 1725, č. 1796, č. 1722, č. 1795, č. 1720, č.1794, č. 1719, č. 1793, č. 1792, č. 1791, č. 1718, č. 1790 (stáča sa na sever), č. 1716, č. 1714, č. 1713 (prechádza na mapový list č. 9-3/12 a č. 1711. V severozápadnom rohu parcely 1711 sa hranica stáča na východ a sleduje rozhranie parcely č. 1710 a parciel č. 1711?, č. 1712 a č. 1709. Zo severozápadného rohu parcely č. 1709 sleduje severnú stranu parciel č. 1705, č.1704, č. 1701, č. 1700/1, č. 1696, č. 1695 a končí sa v jej severovýchodnom cípe, ktorý je počiatočným bodom hranice.

Vymedzenie hraníc územia pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula je publikované v Zbierke zákonov č. 596/2001, čiastka 231 s. 608, príloha č. 6 – Nariadenie vlády SR z 13. decembra 2001.

D. Vymedzenie hranice ochranného pásma pamiatkového územia

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa § 18 ods. 2 zákona č. 49/2002 Z. z. vyhlásil ochranné pásmo národnej kultúrnej pamiatky Hrad s areálom (Spišský hrad), Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula, Pamiatkovej zóny Spišské Podhradie, národnej kultúrnej pamiatky Kostol rím.-kat, Žehra a ďalších národných kultúrnych pamiatok v ich okolí (ďalej len „ochranné pásmo“) rozhodnutím PÚ-07/1885-13/9004/KOW zo dňa 21. 12. 2007

Vymedzenie územia ochranného pásma:

Ochranné pásmo je vymedzené

v Prešovskom kraji, okres Levoča, katastrálnym územím

- a) Baldovce,
- b) Beharovce,
- c) Bijacovce, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 1, 2/2, 112/1, 112/2, 125, 255, 256, 257, 258, 265, 266, 267, 268, 269, 271, 319, 468, 471,
- d) Buglovce,
- e) Granč-Petrovce, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 164/1, 215,
- f) Jablonov, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 1, 233, 236, 237, 276, 467,
- g) Katúň, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 43/3,
- h) Klčov, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 92, 93, 95, Lúčka, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 47, 52, 55, 77, 79, 80,
- i) Nemešany, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 55,
- j) Ordzovany, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 33, 92, 93, 112, I) Pongrácovce, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 1, 181,
- k) Spišské Podhradie, okrem územia Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula (§ 6 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 596/2001 Z. z.), územia Pamiatkovej zóny Spišské -Podhradie (vyhláška Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi č. 1/93 zo dňa 10. 2. 1993 - oznámenie o vydaní uverejnené vo Vestníku vlády Slovenskej republiky, roč. 4., čiastka 2) a parciel národných kultúrnych pamiatok: 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 253, 793/1, 1661, 1688, 2016, 2017, 2039, 2175,
- l) Studenec, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 344, 683;

v Košickom kraji, okres Spišská Nová Ves, katastrálnym územím

m) Žehra, okrem parciel národných kultúrnych pamiatok: 1, 331, 334, 334/2, 334/3, 339, 344, 345/1, 345/2, 352/1, 352/2, 353, 476.

Ochranné pásmo sa vzťahuje aj k nehnuteľným veciam, vyhláseným za národné kultúrne pamiatky podľa § 15 ods. 1 zákona č. 49/2002 Z. z. po dni, ktorým toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť.

Rozhodnutie Okresného národného výboru v Spišskej Novej Vsi, odboru územného plánovania a stavebného poriadku, vydané pod č. OÚPaSP 911/1987 zo dňa 19. 11. 1987, sa na účely ochrany pamiatkového fondu nepoužije.

Záväzné stanovisko stavebného úradu k vyhláseniu ochranného pásma podľa návrhu na jeho vyhlásenie vydalo Mesto Spišské Podhradie - spoločný stavebný úrad pre obce Beharovce, Bijacovce, Granč-Petrovce, Jablonov, Lúčka, Ordzovany, Pongráčovce a mesto Spišské Podhradie pod č. 1961/2007 zo dňa 21. 11. 2007; Obec Klčov pod č. 11002007 zo dňa 10. 12. 2007; Obec Buglovce pod č. 382/2007 zo dňa 10. 12. 2007; Obec Nemešany pod č. 440/2007 zo dňa 11. 12. 2007; Obec Studenec pod č. 525/2007 zo dňa 12. 12. 2007.

PAMIATKOVÁ ZÓNA – SPIŠSKÉ PODHRADIE:

Zásady pamiatkovej starostlivosti a Umelecko- historická analýza, M = 1:1000

Autor: Ing. arch. Pavol Ižvolt

Pamiatkový ústav Bratislava, Regionálne stredisko Prešov, pracovisko Levoča, 1999

OCHRANNÉ PÁSMO NKP – SPIŠSKÝ HRAD:

Zásady pamiatkovej starostlivosti

Autori : JUDr. Gabriel Lukáč

Ing. arch. Stanislav Mráz

Ing. Antónia Jacková

Pamiatkový ústav Bratislava, Regionálne stredisko Prešov, pracovisko Levoča, 1999

E. Údaje o východiskových materiáloch

E.1. Mapové podklady

Mapa územia MPR, Zásady pamiatkovej starostlivosti, Aktualizácia zásad pamiatkovej starostlivosti – MPR Spišská Kapitula, 1994, Mierka 1:1000

Hranica Pamiatkovej rezervácie, Vymedzenie územia pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula, príloha k nariadeniu vlády SR č. 596/2001 Z. z., PÚ SR, 2001, mierka 1:1000

Historická katastrálna mapa Spišskej Kapituly z roku 1869

E.2. Zoznam literatúry

Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula - Urbanisticko–historický výskum územia
a zásady ochrany obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového územia.

Autor: Doc. Ing. arch. Jara Lalková, PhDr. Norma Urbanová

Bratislava 2004

a v ňom uvedená literatúra

Časť II.

A. Historický a urbanisticko–architektonický vývoj územia

viď samostatná príloha

Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula urbanisticko – historický výskum územia
a zásady ochrany obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového územia.

Autor: Doc. Ing. arch. Jara Lalková, PhDr. Norma Urbanová

Bratislava 2004

Kapitola: **URBANISTICKO-HISTORICKÝ VÝSKUM ÚZEMIA**

Časť III.

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula

Všeobecné požiadavky ochrany pamiatkového fondu do územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia – podklad na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula (ďalej aj „PR Spišská Kapitula“) boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu dokumentácie „Zásady ochrany pamiatkového územia“. Zásady sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Územie Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula je pre účely týchto zásad rozdelené na plochy komunikácií a verejných priestranstiev a 7 jednotlivých územne vymedzených blokov. Zásady ochrany pamiatkového územia PR Spišská Kapitula (časť III.) sa delia na:

- **Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (platné na celom území PR) – kapitola A**
- **Požiadavky špecifikované pre jednotlivé bloky a blok komunikácií a verejných priestranstiev pamiatkového územia PR Spišská Kapitula (špecifické požiadavky) – kapitola B**
- **Všeobecné záverečné ustanovenia – kapitola C**

A. Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula

1. Zachovať a chrániť historickú urbanistickú štruktúru PR Spišská Kapitula tvorenú pôdorysnou štruktúrou sídla, historickou parceláciou a hmotovou skladbou zástavby.
2. Zachovať pamiatkové hodnoty územia PR Spišská Kapitula.
3. Pojem „pamiatková hodnota“ je definovaný ako „súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko – remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany“.
4. Rozsah pojmu „pamiatková hodnota“ predstavuje súbor charakteristík jednotlivej veci, alebo súboru vecí – originalita, autenticita, kvalita, kvantita, forma, obsah, spôsob, doba vzniku, zmeny vplyvom času (patina, deformácia), vývoj, jedinečnosť, celistvosť, výskyt, funkcia, lokácia, typ, autor, kontext, materiál, vzťah a tiež vzájomné vzťahy medzi jednotlivými charakteristikami v možných kombináciách. Originálnosť a autenticita tvoria nosné charakteristiky rozsahu pojmu „pamiatková hodnota“.
5. Nositeľmi pamiatkových hodnôt pamiatkového územia sú jednotlivé nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej aj „NKP“) situované na území PR Spišská Kapitula, nehnuteľnosti v pamiatkovom území PR Spišská Kapitula a nositeľom pamiatkových hodnôt je tiež plošne vymedzené územie Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula ako urbanistický celok.
6. Princíp zachovania materiálnej a ideovej autenticity NKP ako originálu vyjadruje všeobecnú požiadavku na dôslednú ochranu hodnotnej zachovanej hmotnej súčasť NKP so zachovaním jej podoby a formy s rešpektovaním historického vývoja a premien pamiatky.
7. Princíp zachovania kontinuity vyjadruje základnú požiadavku na uprednostňovanie takých materiálov, remeselných a technologických postupov, ktoré sú pre NKP z hľadiska ich pamiatkových hodnôt charakteristické.
8. Princíp zaistenia reverzibility predstavuje požiadavku, aby všetky súčasné zásahy do hmotnej podstaty NKP mohli byť v budúcnosti odstránené bez podstatných úbytkov alebo iných vážnych narušení hmotnej podstaty NKP.

A.1. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia

1. Zachovať a udržiavať súčasnú funkciu pamiatkového územia, regenerovať jeho historické funkcie a posilniť nové vhodné funkcie:
 - historická funkcia: sakrálna, administratívno-správna, obytná, drobná poľnohospodárska výroba
 - súčasná funkcia: sakrálna, administratívno-správna, vzdelávanie, čiastočne spoločensko-obytno-obslužná
 - cieľová funkcia: sakrálna, administratívno-správna, vzdelávanie, spoločensko-obytno-obslužná so zameraním na kultúru a turizmus

- neprípustné funkcie: funkcie poškodzujúce pamiatkové hodnoty územia (priemyselná veľkovýroba, poľnohospodárska veľkovýroba, skladové hospodárstvo, veľké dopravné areály, čerpacie stanice pohonných hmôt, veľkopredajné priestory a pod.)
2. Dôsledky nového funkčného využitia objektov a priestorov v pamiatkovom území nesmú spôsobiť úbytok ich pamiatkových hodnôt alebo znemožniť ich vhodnú prezentáciu.
 3. V pamiatkovom území sú a priori vylúčené všetky typy energetických systémov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, solárnych kolektorov na prípravu TUV, tzv. Thrombeho steny, veterné rotory, prenosové sústavy, informačné technológie a pod.

A.2. Požiadavky na zachovanie a údržbu historického pôdorysu a parcelácie

1. Zachovať a udržiavať historický pôdorys tvorený historicky vymedzenou komunikáciou a historicky danou, nemeniacou sa parceláciou pozemkov so stavebnými objektmi a nezastavanými plochami dvorov a záhrad, uzatvorený hradobným systémom.
2. Zachovať a udržiavať princíp zachovanej historickej parcelácie (tvar, veľkosť a orientácia parciel).
3. Historické vymedzené pozemky jednotlivých kanónií ďalej nečleniť!
4. Vytváranie ďalších nových verejných cestných komunikácií v rámci existujúceho pôdorysu je neprípustné.
5. Pri umiestnení stavieb na parcele (dostavby dvorových krídel, hospodárskych a iných účelových objektov) striktne vychádzať z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia.
6. Plošný rozsah novej zástavby na jednotlivých parcelách je limitovaný vývojom jedinečnej urbanistickej štruktúry daného územia a je vyznačený plochami s možnosťou zastavania vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad

A.3. Požiadavky na zachovanie a údržbu objektovej skladby pamiatkového územia

1. Zachovať a udržiavať objektovú skladbu pamiatkového územia pozostávajúcu z:
 - národných kultúrnych pamiatok
 - objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP
 - objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia
 - záhrad, nádvorí a ostatných plôch¹
 - nosných prvkov systému zelene
 - plôch historicky vymedzených komunikácií a verejných priestranstiev
 v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.

¹Pojem „záhrady, nádvoria a ostatné plochy“ sa pre tieto zásady používa v súlade s úplným znením V3HLÁŠK3 Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z. z 8. februára 1996, ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných vyhláškou č. 72/1997 Z. z., vyhláškou č. 533/2001 Z. z. a vyhláškou č. 647/2004 Z. z.

2. Na ploche pamiatkového územia neuplatňovať typologické druhy stavieb a areálov, ktoré nie sú v súlade so zachovaním pamiatkových hodnôt územia. (viď časť III., kap. A., časť A1)

A.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov

1. Objekty NKP a objekty vytipované na vyhlásenie za NKP:
 - zachovať, udržiavať a regenerovať výškové a priestorové usporiadanie objektov NKP a objekty vytipované na vyhlásenie za NKP bez zásadných zmien
 - je neprípustné nadstavovať objekty o ďalšie podlažia
 - principiálne zachovávať zastrešenia objektov vo svojom objeme, svojej historickej forme, tvare a funkcii bez využitia a vstavieb do podkrovia
 - prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia objektov bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
 - strechy - zachovávať typológiu, historické tvary striech a sklony ich strešných rovín
2. Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:
 - zachovať, udržiavať a regenerovať výškové a priestorové usporiadanie objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia
 - nadstavby objektov sú nežiaduce
 - zastrešenia historických objektov zachovávať vo svojej historickej forme a funkcii predovšetkým bez využitia a vstavieb do podkrovia
3. Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia
 - objekty situované v historicky neodôvodnených polohách, výrazovo (architektonické riešenie exteriéru) alebo hmotovo (objemové členenie, výškové usporiadanie) korigovať v záujme ich optimálneho začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry PR do doby ich úpravy alebo celkového nahradenia
 - objekt komínového telesa centrálnej kotolne novostavby dvorového krídla kanónie č. 6 odstrániť
 - záhradné objekty okrasného jazierka a altánku odstrániť
4. Požiadavky na výškové a priestorové usporiadanie novostavieb v pamiatkovom území:
 - novostavby na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), výnimočne max. ako dvojpodlažné (viď výkr. č. 3 grafickej časti zásad)
 - požiadavky na konkrétne výškové usporiadanie novostavieb na plochách s možnosťou zastavania v pamiatkovom území sú určené v Časti III., kap. B.
 - na miestach s čiastočne narušenou štruktúrou pôvodnej zástavby (asanované dvorové krídla a ukončujúce hospodárske objekty) regenerovať pôvodné pôdorysné a priestorové usporiadanie objektov, stavby situovať len na plochách zaniknutej historickej zástavby (výkr. č. 3 grafickej prílohy týchto zásad)
 - na historicky nezastavaných plochách je neprípustné realizovať novú zástavbu
5. Historicky vymedzené záhrady, nádvoria a ostatné plochy:
 - zachovať, udržiavať a regenerovať historickú profiláciu, sklon a niveletu terénu

- plochy nádvorí a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- pozemné stavby² na plochách historicky vymedzených záhrad, nádvorí a ostatných plôch sú nežiaduce vrátane podzemných garáží
- záhrady, nádvoria a ostatné plochy neprestrešovať
- parkovanie uprednostniť na plochách nádvorí a ostatných plôch

6. Systém zelene:

- pri udržiavaní hmotovej a priestorovej vyváženosti zelene vychádzať v postulátu doplnkového pôsobenia zelene k architektúre
- obnoviť sprístupnenie východnej biskupskej záhrady cez objekt Hodinovej veže
- obnoviť pôvodnú barokovú kompozíciu porastovej štruktúry východnej biskupskej záhrady
- zachovať a neporušiť princíp a rozsah členenia plôch zelene na zeleň dvorov, okrasné záhrady a v severnej časti pamiatkového územia na pestovateľské plochy a ovocné sady
- bezpodmienečne odstrániť bez náhrady aleju v ploche záhrady severnej časti parcely kanónie č. 4

7. Plochy komunikácií a verejných priestranstiev:

- štruktúru existujúceho systému verejných komunikácií považovať za definitívnu, postačujúcu a jej vývoj za ukončený
- zachovať a udržiavať existujúcu profiláciu, sklony a niveletu verejných komunikácií
- akékoľvek pozemné stavby sú na komunikáciách a verejných priestranstvách neprípustné
- z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov inžinierske stavby³ viesť prioritne v už existujúcich koridoroch

A.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru pamiatkového územia

1. Zachovať a udržiavať historické prvky uličného interiéru (pamätník, výtvarné diela, oplotenia, plochy zelene, povrchy a pod.).
2. Regenerovať prvky uličného interiéru v opodstatnených prípadoch a polohách.
3. Nové prvky uličného interiéru (spevnené plochy, oplotenie, osvetlenie, informačné, reklamné a propagačné zariadenia) riešiť v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.
4. Informačné, reklamné a propagačné zariadenia umiestňované na pamiatkach a nehnuteľnostiach v uličnom interiéru pamiatkového územia musia svojim obsahom, poslaním a svojim výtvarným riešením zohľadňovať architektonický a estetický výraz a historickú funkciu a náplň objektu (základné členenie priečelia, výtvarná výzdoba a iné významné detaily).

² Pojem „pozemné stavby“ sa pre tieto zásady používa v súlade so znením § 43a ods.2 zákona NR SR č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³ Pojem „inžinierske stavby“ sa pre tieto zásady používa v súlade so znením § 43a ods.3 zákona NR SR č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

5. Technické zariadenia v uličnom interiéri pamiatkového územia neumiestňovať, výnimočne v nevyhnutných prípadoch a v pohľadovo neprístupných polohách.
6. V pamiatkovom území je neprípustné situovanie akýchkoľvek veľkoplošných reklám (bilboardy, bigboardy, banery, veľkoplošné obrazovky a pod.).

A.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia

1. Zachovať, chrániť a regenerovať charakteristické pohľady, siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú:
 - a. v chránených diaľkových pohľadoch na pamiatkové územie písm. A - C (viď výkres č. 1)
 - b. v chránených pohľadoch na pamiatkové územie písm. 8, 9 (viď výkres č. 2)
 - c. v chránených pohľadoch z interiéru pamiatkového územia na dominanty v okolí (viď výkres č. 2 a 3)
 - d. v chránených pohľadoch v interiéri pamiatkového územia (viď výkres č. 2 a 3)
2. Je neprípustné narušiť siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú v predmetných chránených pohľadoch výstavbou nových objektov výškových a objemových dominant v pamiatkovom území PR a ochrannom pásme.

A.7. Požiadavky na zachovanie a údržbu archeologických nálezísk

1. Celé územie pamiatkovej rezervácie je evidovanou archeologickou lokalitou. Akýkoľvek stavebný zásah pod jestvujúcu úroveň terénu je možný len po stanovení podmienok ochrany nehnuteľných a hnutelých archeologických nálezov.
2. Z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov situovať nové inžinierske stavby a nové rozvody viest' prioritne v už existujúcich polohách trasách a koridoroch.

A.8. Požiadavky na zachovanie a údržbu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

1. Zachovať, prezentovať a udržiavať genius loci tejto jedinečnej urbanistickej štruktúry a jej historicko – kultúrne hodnoty.
2. Zachovať a udržiavať v pamiatkovom území všetky výtvarné diela prezentované v uličných interiéroch, ktoré patria medzi kultúrne hodnoty územia.
3. Zachovať kultúrne hodnoty nehmotnej povahy viažuce sa na osobnosti a udalosti.
4. Zachovať, prezentovať a udržiavať systém zelene pamiatkového územia, ktorý je jeho základnou prírodnou hodnotou.

B. Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 7 a blok komunikácií a verejných priestranstiev pamiatkového územia PR Spišská Kapitula

B.1 Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 7 pamiatkového územia PR Spišská Kapitula

Výklad termínov, spresnenia významov pojmov pre tieto zásady:

- *podmienky stanovené pre úpravu objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia platia aj pre objekty vytipované na vyhlásenie za NKP*
- *nadstavby a úpravy objektov v rámci jednotlivých blokov budú predmetom individuálneho posúdenia, pričom ich hmotové a výškové usporiadanie neprekročí parametre stanovené pre novostavby v tom istom bloku*
- *osadenie objektu na uličnú čiaru – situovanie plnej (vo všetkých podlažiach) uličnej fasády na určenú hranicu ulice*
- *podkrovie – priestor v rámci krovovej konštrukcie*
- *podstrešie – priestor bezprostredne pod strešnou konštrukciou s možnosťou využitia*

BL 1

Požiadavky pre blok opevnenia

Popis bloku:

- *Blok tvorí hradobný múr opevnenia so vstupnými bránami, baštami, prilahlými stavbami a bezprostredným okolím.*

Funkčné využitie:

- *historická funkcia : fortifikačná*
 - *súčasná funkcia : bez využitia*
 - *cieľová funkcia : bez využitia, prezentačná*
-
- *zachovať, udržiavať a regenerovať systém opevnenia bez zásadných zmien v hmotovej a pôdorysnej skladbe*
 - *akékoľvek nové pozemné stavby, prístavby nad rámec plôch s možnosťou zástavba vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad a nadstavby sú neprípustné*
 - *neprípustné je vytváranie akýchkoľvek nových vstupov v opevnení do rezervácie*
 - *po vonkajšom obvode opevnenia (s výnimkou cintorína) zachovať a udržiavať obvodovú zelenú plochu bez stromových drevín a kríkov*

- existujúce splnené vertikálne ozelenenie popínavými drevinami udržiavať v primeranom rozsahu. Úplné prekrytie múrov opevnenia popínavými drevinami ani z vnútornej ani z vonkajšej strany je principiálne neprijateľné
- pre blok platia aj Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

BL 2

Požiadavky pre blok v juhozápadnej časti územia vymedzenej komunikáciami a opevnením (katedrála sv. Martina s príľahlým okolím)

Popis bloku:

- *plocha zelene s najhodnotnejším solitérnym architektonickým objektom rezervácie (Katedrála sv. Martina NKP) a s ostatnými voľnými plochami*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: sakrálna
 - súčasná funkcia: sakrálna
 - cieľová funkcia: sakrálna
- zachovať a regenerovať plochu s najhodnotnejším solitérnym architektonickým objektom a nezastavanými ostatnými plochami bezo zmien
 - akékoľvek nové pozemné stavby, prístavby a nadstavby katedrály sú neprípustné
 - minimalizovať nové prvky drobnej architektúry a umeleckých artefaktov
 - zachovať a udržiavať plochy zelene v plošných štruktúrach
 - zachovať a nezväčšovať existujúci rozsah spevnených plôch
 - pre blok platia aj Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A. – A8)

BL 3

Požiadavky pre blok areálu Biskupskej rezidencie

Popis bloku:

- *blok je tvorený objektom biskupského paláca, oplotením, hospodárskymi objektmi, voľnými pestovateľskými plochami, biskupskou záhradou s Hodinovou vežou a opevnením*
- *v bloku sú situované objekty NKP a jeden objekt navrhovaný na zápis za NKP*
- *stavby vymedzujú v bloku voľné nezastavané vnútorné nádvorie, pestovateľské plochy v západnej časti bloku a biskupskú záhradu vo východnej časti bloku*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: administratívno-správno-sakrálna, obytná, záhrada
 - súčasná funkcia: administratívno-správno-sakrálna, obytná, záhrada
 - cieľová funkcia: administratívno-správno-sakrálna, obytná, záhrada
- zachovať, udržiavať a regenerovať objektovú skladbu NKP – biskupský palác, hospodárske objekty a plochy nádvorí a záhrad

- pristavba a nadstavba biskupského paláca je neprípustná
- zachovať typológiu, historický tvar striech a sklony strešných rovín biskupskej rezidencie bez využitia podkrovia
- zachovať typológiu, tvar striech a sklony strešných rovín hospodárskych stavieb
- je možné navrhnuť novostavbu na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania ako jednopodlažný objekt
- zastrešenie novostavby sedlovou alebo pultovou strechou so sklonom strešných rovín 35-40° s hrebeňom paralelným s priľahlým opevnením
- exteriérový výraz novostavby – rešpektovať architektonický výraz objektov NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity
- akékoľvek ďalšie nové pozemné stavby sú neprípustné
- plochu nádvorja zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- nerozširovať rozsah spevnených plôch
- zachovať, obnoviť a udržiavať voľný priehľad na Spišský hrad z nádvorja a z východnej záhrady biskupskej rezidencie
- zachovať a neporušiť princíp a rozsah členenia plôch zelene v areáli biskupskej rezidencie – nádvorie biskupského paláca s prístupovou komunikáciou, okrasná záhrada vo východnej časti a úžitkové záhrady v západnej a severozápadnej časti areálu
- zachovať a v porastovej štruktúre obnoviť pôvodnú kompozíciu – centrálny ovál so stromovou tvarovanou alejou situovanou po jeho vnútornom obvode
- ihličnaté dreviny v úprave zelene biskupskej rezidencie redukovať na minimálnu mieru
- v plošnom usporiadaní rekonštruovať pôvodnú barokovú záhradu (východná okrasná záhrada) s jej modeláciou a v porastovej štruktúre obnoviť rozmiestnenie porastových hmôt s rešpektovaním pôvodných kompozičných princípov s rešpektovaním všetkých zachovaných pôvodných stavebných súčastí (schodiská, múry, múriky, altánky, brány, vstupy...)
- opätovne obnoviť vstup do záhrady cez Hodinovú vežu
- ovocný sad na ploche okrasnej záhrady je do doby jej komplexnej rekonštrukcie akceptovateľný, keďže porastová hmota ovocných stromov má primerané priestorové parametre
- nemeniť princíp úžitkových záhrad (severozápadná a západná záhrada).
- zachovať a adaptovať záhradnú dispozíciu ako oplotením vymedzenú plošno-priestorovú štruktúru
- zachovať intimitu a uzavretosť bloku, regulované sprístupnenie biskupskej záhrady je prípustné
- zriadenie akejkoľvek novej verejnej komunikácie a prístupu do rezervácie cez blok je neprípustné!
- pre blok platia Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

BL 4

Požiadavky pre severný blok kanónií č. 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8

Popis bloku:

- *blok je tvorený radovou uličnou zástavbou kanónií a sýpok s priečeliami orientovanými do ulice s aditívne radenými pozdĺžnymi dvorovými krídlami prevažne na východnej časti parcel a s existujúcimi ukončujúcimi objektmi stodôl v celej šírke parcely v kanóniách č. 4, 5, 6 a 7*
- *v bloku sú situované objekty NKP, objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty rešpektujúce / nerešpektujúce pamiatkové hodnoty prostredia*
- *stavby vymedzujú v bloku voľné nezastavané nádvorcia, ostatné plochy a pestovateľské plochy v severných ukončujúcich častiach parcel a plochy s možnosťou zastavania*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: obytná, správna, administratívna, drobná poľnohospodárska výroba
 - súčasná funkcia: prevažne spoločensko-obytno-obslužná, čiastočne bez využitia
 - cieľová funkcia: spoločensko-obytno-obslužná, administratívna
-
- zachovať a udržiavať objektovú skladbu NKP - existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných objektov a sýpok do ulice s aditívne radenými dvorovými krídlami vo východnej časti parcel
 - prístavby a nadstavby kanónií, sýpok a existujúcich dvorových krídiel NKP sú neprípustné
 - zachovať typológiu, historický tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení kanónií a objektov sýpok NKP naďalej bez využitia podkroví
 - zachovať typológiu, tvar striech a sklony strešných rovín historických hospodárskych stavieb bez využitia podkroví
 - zachovať existujúce a prípadne doplniť jednopodlažnými novostavbami ukončujúce objekty v celej šírke parcely na vyznačených plochách s možnosťou zastavania vo forme výrazovo evokujúcej stodoly nachádzajúcej sa v PR
 - nadstavby existujúcich dvorových krídiel sú nežiaduce, nadstavby a akékoľvek navýšenie ukončujúcich objektov sú neprípustné
 - strechy ukončujúcich objektov na celú šírku parcely riešiť ako sedlové, bez využitia a presvetlenia podkroví
 - zachovať existujúce a doplniť novostavbami dvorové krídla situované vo východnej časti parcel; pre združené objekty je možná zástavba dvorového krídla aj v západnej polohe parcely (kanónia č.3) na plochách s možnosťou zastavania podľa vyznačenia vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad
 - zachovať súčasnú objektovú skladbu objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia
 - objekt komínového telesa centrálnej kotolne novostavby dvorového krídla kanónie č. 6 odstrániť bez náhrady za súčasnej decentralizácie vykurovania
 - záhradné objekty okrasného jazierka a altánku odstrániť. Jazierko odstrániť bez náhrady, pôdorysné situovanie altánku (záhradného prístrešku) preriešiť

- výškové riešenie novostavieb: jedno štandardné nadzemné podlažie podľa funkcie so zastrešením
- novostavby výškovo osadzovať úrovňou podlahy a vstupmi na úroveň terénu
- zastrešenie novostavieb dvorových krídiel sedlovými alebo pultovými strechami so sklonom strešných rovín 35-40°; zastrešenie novostavieb ukončujúcich objektov sedlovými strechami so sklonom strešných rovín 35-40°
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do ulice
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia objektov novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať z architektonického výrazu NKP s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity
- vymedzenie pozemkov kanónií: parcelačným múrom, obvodovou hradbou, výnimočne ako dočasné riešenie oplotením; pestovateľské plochy kanónií oplotením
- zachovať, obnoviť a udržiavať voľné priehľady na Spišský hrad zo všetkých dvorov a záhrad spoločne a tiež z každej kanónie zvlášť
- zachovať a neporušiť princíp a rozsah členenia plôch zelene v severnej časti pamiatkového územia na zeleň dvorov, okrasné záhrady a na pestovateľské plochy a ovocné sady
- v dvoroch rešpektovať pokračovanie prejazdu od hlavných vstupov po celej dĺžke dvora
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy nádvorí a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne situovať dreviny len ako akcenty v ploche dvora
- porastovú štruktúru existujúcich úprav postupne zmeniť na pôvodnú koncepciu – nahradiť ihličnaté dreviny listnatými domáceho pôvodu s možnosťou uplatnenia ich varietnej skladby. Ihličnaté dreviny je možné výberovo uplatniť len ako doplnkové a v minimálnom počte. Identicky pristupovať k novým úpravám
- v nových úpravách dvorov uplatniť pre spevnenie (zjazdové a pešie chodníky, zhromažďovacie plochy, parkovacie miesta...) prírodný kameň, v existujúcich postupne nahradiť betónové dlažby a ostatné novodobé materiály prírodným kameňom
- nemeňte princíp úžitkových záhrad a ponechať ich pre širšie pestovateľské účely s možnosťou výsadies ovocných drevín
- pre blok platia Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

BL 5

Zásady pre blok areálu cintorína.

Popis bloku:

- *plocha cintorína vymedzená oplotením, umiestnená za opevnením na východnej strane*

Funkčné využitie:

- historická funkcia : cintorín
 - súčasná funkcia : cintorín
 - cieľová funkcia : cintorín
-
- ponechať plochu cintorína v plošných štruktúrach zelene bez stromových a kríkových drevín.
 - zachovať dispozíciu ako oplotením vymedzenú plošno-priestorovú štruktúru
 - akékoľvek nové pozemné stavby sú neprípustné
 - pre blok platia aj Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

BL 6

Požiadavky pre južný blok kanónií č. 14, 15, 16 a 17

Popis bloku:

- *blok je tvorený radovou uličnou zástavbou kanónií do ulice s dvorovými krídlami radenými za hlavnými objektmi prevažne na západnej časti parcel*
- *zadná (južná) ukončujúca zástavba bloku zanikla*
- *v bloku sú situované objekty NKP, objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a jeden objekt rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia*
- *stavby a obvod opevnenia vymedzujú v bloku voľné nezastavané dvory a nádvoría, ostatné plochy a plochy s možnosťou zastavania podľa vyznačenia vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: obytná, správna, administratívna, drobná poľnohospodárska výroba
 - súčasná funkcia: prevažne spoločensko-obytno-obslužná, čiastočne bez využitia
 - cieľová funkcia: spoločensko-obytno-obslužná, administratívna
-
- zachovať a udržiavať objektovú skladbu NKP - existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných objektov kanónií - kanonických domov a iných stavieb situovaných priecheliami do ulice s dvorovými krídlami v západnej časti parcel
 - prístavby a nadstavby kanónií, existujúcich hospodárskych budov a dvorových krídiel NKP sú neprípustné
 - zachovať typológiu, historické tvary striech a sklony strešných rovín zastrešení kanónií NKP a ich iných historických hospodárskych objektov naďalej bez využitia podkroví
 - možné je prípadne doplniť zaniknutú južnú časť zástavby areálov kanónií jednopodlažnými novostavbami ukončujúcich objektov výnimočne aj na celú šírku parcely a novostavbami dvorových krídiel na vyznačených plochách s možnosťou zastavania podľa vyznačenia vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad
 - výškové riešenie novostavieb: jedno štandardné nadzemné podlažie podľa funkcie so zastrešením

- novostavby výškovo osadzovať úrovňou podlahy a vstupmi na úroveň terénu
- zastrešenie novostavieb dvorových krídiel sedlovými alebo pultovými strechami so sklonom strešných rovín 35-40°
- zastrešenie novostavieb ukončujúcich objektov sedlovými strechami so sklonom strešných rovín 35-40°, pri užších dispozíciách pultovými strechami
- pri návrhu zastrešenia objektov v kontakte s opevnením zohľadňovať ich špecifické situovanie – podstrešnou rímsou a hrebeňom neprevýšiť úroveň pôv. ochodze
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do ulice
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia objektov novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- exteriérový výraz novostavieb – historizujúca forma - vychádzať z architektonického výrazu NKP s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity
- vymedzenie pozemkov kanónií: parcelačným múrom, obvodovou hradbou, výnimočne ako dočasné riešenie oplotením
- plochy nádvorí a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- zachovať, obnoviť a udržiavať voľné priehľady na Spišský hrad zo všetkých dvorov a záhrad spoločne a tiež z každej kanónie zvlášť
- v dvoroch rešpektovať pokračovanie prejazdu od hlavných vstupov po celej dĺžke dvora
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne situovať dreviny len ako akcenty v ploche dvora
- porastovú štruktúru existujúcich úprav postupne zmeniť na pôvodnú koncepciu – nahradiť ihličnaté dreviny listnatými domáceho pôvodu s možnosťou uplatnenia ich varietnej skladby. Ihličnaté dreviny je možné výberovo uplatniť len ako doplnkové a v minimálnom počte. Identicky pristupovať k novým úpravám
- v nových úpravách dvorov uplatniť pre spevnenie (zjazdové a pešie chodníky, zhromažďovacie plochy, parkovacie miesta...) prírodný kameň, v existujúcich postupne nahradiť betónové dlažby a ostatné novodobé materiály prírodným kameňom
- pre blok platia Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

BL 7

Požiadavky pre blok kňazského seminára

Popis bloku:

- *blok je tvorený historickou budovou kňazského seminára s novodobou prístavbou, v južnej časti je vymedzený opevnením*
- *v bloku je situovaný objekt NKP a jeden objekt urbanisticky vyhodnotený ako objekt nerešpektujúci hodnoty pamiatkového územia*
- *stavby vymedzujú v bloku voľné nezastavané nádvoria a ostatné plochy*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: vzdelávanie, spoločensko-obytno-obslužná
 - súčasná funkcia: vzdelávanie, spoločensko-obytno-obslužná
 - cieľová funkcia: vzdelávanie, školstvo, administratíva, spoločensko-obytno-obslužná so zameraním na turizmus a rozvoj kultúry
-
- zachovať a udržiavať objektovú skladbu NKP
 - zachovať existujúci rozsah, objemové a priestorové usporiadanie a výraz objektu funkcionalistickej dostavby seminára ako významného zástupcu architektúry funkcionalistickej architektúry do doby zhodnotenia jeho architektonických kvalít
 - odstrániť terajšiu monolitickú úpravu oboch átrií a obnoviť pôvodnú kompozíciu v kombinácii zelene a spevnených plôch v prírodnom materiálovom stvárnení
 - plochy nádvorí a ostatných plôch obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
 - pre blok platia Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Spišská Kapitula (Časť III., kap. A.)

B.2. Požiadavky pre využitie komunikácií a verejných priestranstiev

- obnoviť celý uličný interiér s vozovkou v strede, tvarovaným odvodňovacím rigolom a trávnikovými líniovými pásmi po jej oboch stranách a vo vybraných polohách s chodníkmi pozdĺž domoradia.
- v spevneniach uplatniť len prírodný kamenný materiál. Asfaltové povrchy a akékoľvek betónové tvárnice a dlažby sú neprípustné.
- na celej komunikácii obnoviť pôvodný priečny profil a modeláciu terénu a neporušiť pozdĺžny profil so sklonom v smere na východ.
- akékoľvek pozemné stavby na komunikáciách a verejných priestranstvách sú neprípustné.
- zachovať a udržiavať súčasný voľný priehľad na Spišský hrad zo všetkých polôh komunikácie a verejných priestranstiev.
- ponechať plochy zelene v západnej polohe v plošných štruktúrach – trávnikové plochy, alternatívne je možné časť týchto plôch spevniť.
- ponechať sochu sv. Jána Nepomuckého v existujúcej polohe aj so solitérnou rámujúcou výsadbou dvoch líp a rezom ich udržiavať v primeraných veľkostných parametroch.
- skupinu briez pri vyústení južnej vetvy komunikácie ponechať na dožitie, avšak po ich dožití stromovú hmotu v tomto priestore nenahrádzať.
- zachovať líniové trávnikové pásy po oboch stranách komunikácie.
- prehodnotiť opodstatnenosť revitalizácie obojstrannej stromovej uličnej aleje.
- odstrániť novodobú romantizujúcu úpravu predpolia kanónie č. 4.

C. Všeobecné záverečné ustanovenia

C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia

1. Za účelom zachovania, regenerácie a prezentácie pamiatkového fondu na území PR Spišská Kapitula je nevyhnutná úzka súčinnosť a komplexná spolupráca orgánov štátnej správy, obecnej samosprávy a verejnej správy. Prioritný záujem na zachovaní pamiatkového fondu a regenerácii PR Spišská Kapitula je kladený na Mestský úrad v Spišskom Podhradí v spolupráci s príslušnými odbormi Prešovského samosprávneho kraja, Regionálnej a rozvojovej agentúry, odbornými inštitúciami (Krajské múzeum v Prešove, Archeologický ústav SAV) a občianskymi združeniami.
2. Najdôležitejšia a najzodpovednejšia úloha pri zachovaní a regenerácii pamiatkového fondu PR Spišská Kapitula je v rukách vlastníka národných kultúrnych pamiatok a nehnuteľností v pamiatkovom území - Biskupského úradu Spišskej diecézy, spolupráca ktorého s príslušnými štátnymi orgánmi, organizáciami a samosprávou je základným predpokladom zachovania a regeneráciu pamiatkového fondu na území PR Spišská Kapitula.
3. Úlohy Pamiatkového úradu SR a Krajského pamiatkového úradu Prešov pri zabezpečení úlohy ochrany PR Spišská Kapitula určuje zákon NR SR č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Podľa § 10, ods. 2., bod a) Pamiatkový úrad riadi a kontroluje výkon štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu uskutočňovaný Krajskými pamiatkovými úradmi. Krajský pamiatkový úrad je podľa § 11, ods. 1. v prvom stupni vecne príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu. Krajský pamiatkový úrad ďalej podľa § 11 ods. 2.
 - a) sleduje stav a využívanie pamiatkového fondu a vykonáva štátny dohľad nad zabezpečením ochrany pamiatkového fondu,
 - b) vypracúva podklady súvisiace s prípravou územnoplánovacej dokumentácie pre príslušné orgány štátnej správy a spolupracuje s nimi pri príprave projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území,
 - c) poskytuje krajským úradom a okresným úradom na ich požiadanie, ako aj samosprávnym krajom a obciam výpisy z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ďalej len "ústredný zoznam") podľa ich územných obvodov,
 - d) usmerňuje činnosti právnických osôb a fyzických osôb pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu a poskytuje im odbornú a metodickú pomoc,
 - e) v nevyhnutných prípadoch zabezpečuje dočasnú odbornú úschovu hnutel'ných kultúrnych pamiatok,
 - f) poskytuje obci metodickú a odbornú pomoc pri evidovaní miestnych pamätihodností obce,
 - g) sleduje dodržiavanie tohto zákona a prijíma opatrenia na odstránenie nedostatkov pri ochrane pamiatkového fondu,
 - h) ukladá pokuty podľa § 42 a 43.

4. Úlohy a spoluprácu samosprávneho kraja a obce so štátnymi orgánmi pri zabezpečení podmienok na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu určuje zákon NR SR č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Podľa § 13 samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa k návrhom na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Podľa § 14, ods. 1. obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. A podľa § 14, ods. 2. obec
 - a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
 - b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídiel s pamiatkovým územím,
 - c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
 - d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
 - e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce

Podľa § 14, ods. 3. obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce. Podľa § 14, ods. 4. Obec môže rozhodnúť o vytvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce môžu byť zaradené okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

C.2. Aktualizácia zásad

1. Ak na základe aplikácie zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu dôjde k nejasnosti v metodickom postupe ochrany pamiatkového fondu PR Spišská Kapitula z dôvodu, že tieto zásady explicitne neurčujú konkrétny metodický postup, alebo nastane kontradiktórna interpretácia metodického postupu, v takých prípadoch o metodickom postupe rozhodne Krajský pamiatkový úrad Prešov formou individuálneho správneho aktu.
2. Na základe rozšírenia vedeckého poznania disciplín týkajúcich sa ochrany pamiatkového fondu a na základe zmien pamiatkového fondu na území PR Spišská Kapitula je nevyhnutné tieto zásady aktualizovať s optimálnou periodicitou a v potrebnom rozsahu, najmenej však raz za 10 rokov.

Časť IV.

Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula

Územie Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula je v grafickej časti Zásad rozdelené na:

- národné kultúrne pamiatky – stavby, záhrady, pamätník, súsošie
- objekty vytipované na vyhlásenie za NKP
- objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia
- objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia
- záhrady, dvory, nádvorcia a ostatné plochy
- plochy s možnosťou zastavania
- komunikácie a verejné priestranstvá

A. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP

1. Každá NKP v pamiatkovom území predstavuje významný doklad, ktorý dokumentuje kultúrny, historický a stavebný vývoj objektu v závislosti od času, miesta, využitia, okolností vzniku spolu s pozitívnymi, ale aj negatívnymi vplyvmi na NKP realizovanými od jej vzniku až po súčasnosť.
2. Stavebný vývoj NKP je považovaný za ukončený s výnimkou stavebných zásahov a prác, ktoré súvisia so základnou ochranou, obnovou, reštaurovaním pamiatok a z hľadiska ochrany pamiatkového fondu a v zmysle znenia týchto zásad prípustných stavebných činností. Výnimku tvoria asanácie nevhodných stavebných úprav, dostavieb a nadstavieb, ktoré nekorešpondujú s historickým vývojom objektu a negatívne ovplyvňujú pamiatkové hodnoty pamiatok, pamiatkového územia alebo krajiny.
3. NKP využívať v súlade s ich pôvodnou historickou funkciou alebo takou novou funkciou, ktorá rešpektuje pamiatkové hodnoty konkrétnej pamiatky - danosti, výraz, autenticitu, dispozíciu a iné dôležité charakteristiky. Je žiaduce preferovať také funkčné využitie NKP, ktoré vyžaduje najšetrnejšie a minimálne stavebné zásahy alebo zmeny vo výrazovej, hmotovej, materiálovej a ideovej podstate NKP.
4. Všetky pozitívne zmeny NKP realizované v časovom kontinuu od vzniku až po súčasnosť sú predmetom pamiatkovej ochrany. Okrem iných pozitívnych zmien je ako pozitívna zmena v ochrane pamiatkového fondu chápané čiastočné prirodzené starnutie, degradácia alebo opotrebovanie materiálov – patina, ktorá tvorí prirodzenú súčasť NKP, ak rozsah, miera a stupeň starnutia, degradácie alebo opotrebovania materiálov nepresiahne objektívnu úroveň, nad ktorú nie je jej zachovanie žiaduce.

5. Zachovať hmotnú a ideovú autenticitu NKP. Zachovať hmotnú podstatu NKP s rešpektovaním jej vierohodnej podoby, stavebného vývoja a pozitívnych stavebných premien – nutné je zachovanie všetkých autentických hmotných častí, súčastí, prvkov, znakov a vlastností NKP.
6. Architektonické, umelecko – remeselné a remeselné artefakty a prvky, stavebné techniky, technológie, pôvodné materiály, zariadenia, povrchové úpravy a iné prvky charakteristické pre NKP je potrebné chrániť a zachovať.
7. Zo zásady zachovania autenticity vyplýva neprípustnosť neopodstatneného nahradzovania časových, slohových, architektonických, umeleckých, umelecko-remeselných častí, prvkov, detailov a znakov NKP časťami, prvkami, detailmi a znakmi, ktoré falzifikujú autentický stavebný vývoj a slohové zaradenie pamiatky.
8. Uprednostňovať obnovu a opravu všetkých historických prvkov a súčastí NKP pred ich nahradením alebo vymenením za kópie okrem prípadov, keď rozsah a stupeň poškodenia originálu je objektívne a preukázateľne nezvratný.
9. Ak nie je možné zachovať autentickú hmotu alebo materiál historických prvkov, je nevyhnutné dodržiavať zásadu continuity. Pri výbere materiálu, technologického a remeselného postupu v najvyššej možnej miere dbať na zachovanie nadväznosti na pôvodný materiál, technologický a remeselný postup.
10. Pri realizácii obnovy, konzervácie, údržby, opravy, rekonštrukcie, dostavby, prístavby alebo inej činnosti, pri ktorej sa vstupuje do historických prvkov a materiálov pamiatky, je nevyhnutné používať také stavebné, konštrukčné, technologické, chemické, fyzikálne, mechanické a iné postupy, procesy a materiály, ktoré nepoškodzujú historicky zachovanú hmotnú podstatu pamiatky a ktoré je možné v budúcnosti odstrániť čiastočne alebo v celom rozsahu bez úbytku pamiatkovej hodnoty a hmotnej zložky NKP.
11. Zachovať všetky historické architektonické, umelecké alebo remeselné súčastí, prvky a detaily exteriéru a interiéru NKP – výzdoba, komínové hlavice, okenné a dverné výplne, historické dlážky, stropy, klenby, krovu, rôzne technické riešenia a pod.
12. Rešpektovať historický nosný a konštrukčný systém pamiatky a pri jeho sanácii použiť taký spôsob, ktorý najviac materiálovo, konštrukčne a technologicky zodpovedá historickému nosnému a konštrukčnému systému NKP a ktorý zároveň minimalizuje možné negatívne vplyvy na historické súčasti NKP.
13. Rešpektovať základné komunikačné a dispozičné riešenia NKP. Nové funkčné využitie prispôsobovať historickej dispozícii NKP.
14. Pri komplexných obnovách NKP je žiaduce realizovať príslušný pamiatkový výskum. Príslušný pamiatkový výskum môže byť nariadený aj pri čiastkových obnovách (napr. obnova fasády, obnova jednotlivých priestorov predmetnej pamiatky, reštaurovanie nástennej maľby, obnova krovu a iných hodnotných častí a prvkov a pod.).
15. Pri obnove NKP klásť dôraz na kvalitu projektovania a následnej realizácie jednotlivých stavebných alebo iných detailov, ktorých nezvládnutie môže veľmi negatívne ovplyvniť celkový výraz alebo inú podstatnú vlastnosť NKP alebo jej prezentácie.

A.1. Materiálová, konštrukčná, technická, umelecko-remeselná a výtvarná skladba NKP

1. Historické materiály, stavebné konštrukcie a umelecko-remeselné prvky NKP v pamiatkovom území sú nositeľmi pamiatkových hodnôt ako samostatné stavebné materiály, konštrukcie a umelecko-remeselné prvky, ako aj vo vzájomnom funkčnom, historickom a estetickom celku.
2. Stavebné konštrukcie a umelecko-remeselné prvky NKP tvoria: murivá a zvislé nosné konštrukcie, stropy a horizontálne nosné konštrukcie, krovy, suterény, strechy, štíty, vikiere, schodiská, zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky, okenné a dverné otvory a ich historické výplne, podlahy, exteriérové a interiérové omietkové a farebné vrstvy, výtvarné diela a iné dôležité časti a prvky.
3. Technické zariadenie NKP tvorí: vykurovací systém, vetrací systém, vzduchotechnika, rozvody elektrickej energie a vody, odpady a iné technické zariadenia.

A.1.1 Murivá a zvislé nosné konštrukcie

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických murív a zvislých nosných konštrukcií je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty. Minimalizovať perforovanie historických murív, zväčšovanie, resp. zamurovanie dverných alebo okenných otvorov.
2. V prípade nutnosti potreby sanácie staticky narušených NKP je nutné v prípravnej fáze zabezpečiť komplexnú analýzu príčin statického narušenia a popis súčasného stavu jednotlivých konštrukcií z hľadiska ich mechanickej pevnosti a stability. Pri príprave a realizácii sanácie statického zabezpečenia použiť taký druh technologických a materiálových postupov a technických riešení, ktorým sa zabezpečí mechanická pevnosť a stabilita objektu s minimalizovaním negatívnych vplyvov na NKP.
3. Zo zásady zachovania kontinuity vyplýva prioritne použitie tradičných stavebných techník, stavebných materiálov, technologických a remeselných postupov, ktoré zodpovedajú konkrétnej NKP.
4. Pri obnove a údržbe historických konštrukcií trasovanie inžinierskych sietí a rozvodov alebo iných technických zariadení navrhnuť a viesť tak, aby sa minimalizovali zásahy do historickej hmoty.
5. Zachovať hmotnú podstatu nálezových situácií po odkrytí omietkových vrstiev – otvory, ostenia, konštrukčné prvky, odľahčovacie oblúky, portály a iné prvky a to aj v prípade, ak nebudú prezentované.

A.1.2. Horizontálne nosné konštrukcie – stropy a klenby

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických stropov a horizontálnych nosných konštrukcií je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty v najväčšej možnej miere.
2. Pri obnovách stropov rešpektovať a regenerovať ich historickú funkciu, konštrukčný princíp, príslušnú typológiu stropu a ich materiálovú podstatu.
3. Pri obnovách stropov zachovať všetky tvaroslovné, dekoratívne a funkčné prvky stropných konštrukcií – profilácia, štuková výzdoba, dekoratívne prvky, výtvarná

alebo farebná povrchová úprava, historické vetracie, svetlíkové alebo iné otvory. Pri obnove nezvratne poškodených alebo chýbajúcich častí stropov použiť príslušný identický materiál, konštrukciu a následne aj identické povrchové úpravy nových častí.

4. Redukovať alebo nerealizovať nadmerné zaťaženie stropných konštrukcií, ktoré by mohlo mať za následok statické alebo stavebno-technické narušenie stropných konštrukcií alebo ich častí.
5. Minimalizovať realizovanie akýchkoľvek novodobých stropných podhl'adových konštrukcií pod historickými stropmi v celej ploche stropu alebo jeho časti.
6. Pri výbere druhu, typu a veľkosti osvetľovacích telies zohľadňovať historickú konštrukciu, typológiu a funkciu stropných konštrukcií.
7. Klenby pamiatok, ako významná súčasť horizontálnych stavebných konštrukcií jednotlivých stavebno-historických období, sú významným architektonickým, konštrukčným, remeselným a technickým stavebným dokumentom, ktorý je potrebné zachovať.
8. Pri obnove klenieb je nutné zachovať všetky historické konštrukčné, technické, architektonické, štukové, dekoratívne a výtvarné časti a prvky.
9. Pri obnove klenbových systémov zabezpečiť statickú bezpečnosť a zachovaný stavebno-technický stav klenieb (hlavne pri stavebných prácach, keď sú klenby odhalené a vystavené poveternostným vplyvom, alebo zachované historické klenby suterénov asanovaných objektov pred negatívnymi vplyvmi ťažkých stavebných mechanizmov alebo iných negatívnych vplyvov).
10. Pri obnove staticky narušených klenieb použiť také statické zabezpečenie, ktorého aplikácia vyžaduje minimálne stavebné zásahy do klenieb a úbytky historických materiálov klenieb. Železobetónové škrupiny, torkretáže a cementové mazaniny na rube klenby sú nevhodné metódy statického zabezpečenia klenieb.
11. V klenbách je nežiaduce realizovať prierazy alebo otvory za účelom zmeny dispozície pamiatky, realizácie vertikálnych komunikácií – schodiská, výťahy a pod. Je neprípustné nadmerné zaťažovanie klenieb, ktoré môže ohroziť ich stavebno-technický stav.
12. Je nežiaduce realizovanie akýchkoľvek novodobých stropných podhl'adových konštrukcií pod historickými klenbami v celej ploche klenieb alebo ich časti.
13. Z hľadiska prezentácie klenieb je nežiaduce viesť pod klenbami, alebo cez klenby (s výnimkou klenieb suterénov) rozvody a potrubia, klimatizačné zariadenia alebo iné technicko-prevádzkové zariadenia, ktoré by negatívne ovplyvňovali prezentáciu klenieb. Rovnako je nežiaduce dispozičné členenie historických zaklenutých priestorov sekundárnymi murovanými alebo inými priečkami.
14. Pri výbere druhu, typu a veľkosti osvetľovacích telies zohľadňovať historickú konštrukciu a typológiu klenieb

A.1.3. Suterény

1. Zachovávať, obnovovať a regenerovať historické suterény, suterénne a iné podzemné priestory, ich konštrukcie, prvky, povrchové úpravy a iné historické detaily (ďalej aj iba ako suterény) objektov NKP ako jeden z najvýznamnejších zachovaných hmotných dokladov vzniku a vývoja zástavby Spišskej Kapituly od počiatkov

urbánneho vývoja mestečka až do novoveku a ako významný predmet pamiatkovej ochrany.

2. Suterény predstavujú významný stavebno-historický a architektonický doklad, ktorý je potrebné zachovať a chrániť vo svojej zachovanej historickej podobe, obnovovať, regenerovať a prezentovať v tejto podobe.
3. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických suterénov Spišskej Kapituly je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty a podoby v čo najväčšej možnej miere bez akýchkoľvek radikálnych zásahov do ich hmotnej pamiatkovej podstaty.
4. Pri obnove suterénov alebo ich častí zachovať všetky historické stavebné konštrukcie, povrchové úpravy, časti a prvky s pamiatkovou hodnotou – materiálové zloženie a skladba murív a klenbového systému, tvar a povrchovú úpravu klenieb a murív (častočasť bez povrchovej úpravy, klenby s odtlačkami debnení), klenbové oblúky, niky, historické vstupy a schodiská, drevené prvky, vetracie otvory, podlahy a pod.
5. Zachovávať a regenerovať pôvodný historický pôdorys suterénov a minimalizovať členenie suterénov novými sekundárnymi priečkami.
6. Pri obnovách klenieb suterénov zachovávať odtlačky maltového spojiva od podporného debnenia. Je neprípustné povrchovo upravovať pôv. neomietané klenby a murivá suterénov rôznymi omietkovými systémami, cementovo-betónovým vyplňovaním ložných škár klenieb a murív, rôznymi farebnými náterovými hmotami, alebo takými nátermi alebo systémami, ktoré by mohli spôsobiť materiálú degradáciu murív a klenieb a ktoré by zároveň mohli zásadným spôsobom meniť historické vizuálne vlastnosti povrchov murív a klenieb suterénov.
7. V suterénoch už nepôvodne a technicky nevhodne upravených podľa možnosti rehabilitovať, obnoviť a prezentovať pôvodný stav.
8. Zachovať historické studne, žumpy, murované vylievacie kanáliky, kanalizačné stoky (chodby) a pod. situované v suterénoch pamiatok a v podzemiach na parcelách v bezprostrednej blízkosti NKP. Zabezpečiť ich ochranu, zachovanie a optimálnu prezentáciu.
9. Pri obnovách podláh suterénov vylúčiť, resp. minimalizovať použitie mokrých stavebných procesov a betónu na nevyhnutné minimum. Je nežiaduce použitie plošných monolitických betónových vrstiev a mazaní, alebo takých skladieb podláh, ktoré môžu dlhodobo negatívne ovplyvniť optimálny hydrofyzikálny režim podzemnej vody pamiatky. V suterénoch pamiatok je žiaduce zachovať pôv. hlinené podlahy bez dlažby, resp. navrhovať a realizovať difúzne reverzibilné podlahy realizované suchými procesmi, ktoré budú v budúcnosti odstrániteľné bez úbytku pamiatkových hodnôt historických suterénov.
10. Pri obnove suterénov prioritne vylúčiť vedenie technických rozvodov a umiestňovanie technických zariadení do historických suterénov.
11. Nevyhnutné rozvody, potrubia a iné technické zariadenia v suterénoch je neprípustné viesť v historických vertikálnych a horizontálnych stavebných konštrukciách (v murivách a v klenbovom systéme). Rozvody, potrubia a iné technické zariadenia je nutné trasovať a umiestňovať povrchovo, po povrchu historických stavebných konštrukcií, resp. voľne vedené v priestore. Neprípustné je zasekávať rozvody do historických murív a klenieb. Potrubia a rozvody je možné viesť v podlahách, nie však v násypoch nad klenbami.

12. Umiestňovať kotolní, strojovní prípravní úžitkových médií, rozvodní kuchýň a pod. , situovať technické zariadenia a vybavenia do suterénnych priestorov je nevhodné a nežiaduce. Takého zariadenia umiestňovať do iných vhodnejších polôh v nadzemných častiach objektov, najmä v ich nových častiach.
13. Obnovovať historicky zaniknuté vstupy do suterénu z verejnej komunikácie je nežiaduce.
14. Krypty a iné podzemné priestory katedrály zachovať cielene bez stavebného zásahu. Akýkoľvek plánovaný stavebný zásah, rekonštrukciu, úpravu a pod. do krypt a iných podzemných priestorov katedrály je možný až po vyhodnotení výsledkov archeologického a architektonicko-historického výskumu a na základe rozhodnutia krajského pamiatkového úradu.
15. Akýkoľvek zásah alebo manipulácia s výbavou a zariadením krypt a iných podzemných priestorov katedrály je možná výhradne na základe archeologického výskumu a iných predpísaných následných výskumov výlučne archeologickými metódami!

A.1.4. Strechy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany objektov NKP na území PR Spišská Kapitula sú aj historické strechy. Historické strechy NKP z historických krovov, strešných plášťov a z takých technických, stavebných, funkčných alebo dekoratívnych prvkov, ktoré majú priamy vzťah k strechám, vyskytujú sa na strechách, alebo v priestore podkroví historických striech a sú nositeľmi pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany historických striech je aj ich typológia, ich tradičné historické hmoty a tvary, sklony strešných rovín, proporcie a iné vzťahy vo väzbe na okolitú historickú strešnú krajinu a strešný reliéf pamiatkového územia.
3. Predmetom pamiatkovej ochrany sú aj všetky historické charakteristické prvky a detaily historických striech NKP ako sú krytiny, podstrešné rímsy, dekoratívne prvky, historické strešné okienka, vetracie a osvetľovacie vikiere, nakladacie vikiere, hrotnice, profilované rímsy manzardových striech, historické klampiarske prvky a detaily striech, komínové hlavice, atiky a pod.
4. Pri obnove krytiny strechy NKP preferovať údržbu alebo prekládku existujúcej historickej krytiny s jej doplnením.
5. Pri nutnosti výmeny historickej strešnej krytiny NKP použiť rovnaký druh, typ a materiál strešnej krytiny. Zachovávať tradičné druhy strešnej krytiny (podľa druhu pamiatky a preukázateľného druhu krytiny drevený štiepaný šindel, keramická pálená krytina, omietaný povrch murovaných helmíc veží katedrály, cementovláknité šablóny, plech strihaný do pásov a pod.)
6. V prípade výmeny šindľovej krytiny použiť opätovne drevený štiepaný šindel v bezfarebnej povrchovej úprave.
7. V prípade nevhodne a nepôvodne rekonštruovanej krytiny reštituovať historický výraz strechy rekonštrukciou krytiny pôvodným druhom a typom – vo väčšine prípadov dreveným štiepaným šindľom, na kaplnke Zápoľských katedrály atypickou keramickou pálenou glazovanou krytinou podľa zachovaného originálu a fotodokumentácie.

8. V prípade typologicky nevhodne rekonštruovanej strechy alebo v prípade rekonštruovanej strechy s využitým podkrovím podľa možnosti pri obnove akademicky rehabilitovať a reštituovať ich pôvodné zastrešenie.
9. Pri obnove existujúcich historických striech NKP je nežiaduce meniť ich tvar, sklon strešných rovín a námetkov, výšku hrebeňa strechy a podstrešnej rímsy a ich detaily. Nežiaduce je odstraňovanie funkčných, alebo nefunkčných komínových telies a ich historických komínových hlavíc, odstraňovanie hrotníc, ozdobných mreží, kovaní, historických klampiarskych doplnkov striech a pod.
10. Vstavby do podkroví objektov NKP sú nežiaduce. V prípade historických striech a historických krovov je vstavba do podkrovia a akákoľvek iná adaptácia podkrovia na nové využitie neprípustná.

A.1.5. Krov

1. Historické krovové konštrukcie objektov NKP na území pamiatkovej rezervácie predstavujú významný konštrukčný remeselný prvok objektov a sú významným dokladom vývoja a úrovne stavebného remesla jednotlivých slohových a časových období, ktorý je nutné zachovať, konzervovať, regenerovať a prezentovať.
2. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických krovov je zachovanie ich pôvodnej autentickej hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty v čo najväčšej možnej miere vo forme tradičného podkrovia so striktným vylúčením jeho akéhokoľvek novodobého využitia!
3. Pri regenerácii a obnove krovových konštrukcií postupovať podľa zásady zachovania autenticity konštrukcií a prvkov s dodržaním zásady materiálovej a remeselnej kontinuity. Obnova a regenerácia historických krovových konštrukcií je založená na konzervácii autentických konštrukcií a prvkov. V prípade nutnosti lokálnej výmeny nezvratne poškodených prvkov a častí krovu je žiaduce použiť rovnaký materiál a remeselný postup.
4. Všetky historické krovov NKP sú predmetom pamiatkovej ochrany. Za historické krovov pre účely tohto materiálu sú považované konštrukcie od najstarších čias až po konštrukcie do 50-tych rokov 20. storočia. Predmetom ochrany je historický konštrukčný systém, stopy po spôsobe výroby prvkov prejavujúce sa na ich povrchu, tesárske značenie a samotné jednotlivé historické prvky a tesárske spoje krovových konštrukcií.
5. Na území PR Spišská Kapitula sú vstavby do podkrovia objektov NKP principiálne neprípustné!

A.1.6. Parcelačné múry a štítové steny

1. Parcelačné múry a parcelačné a štítové steny objektov NKP v pamiatkovej rezervácii zachovať v kompaktnom stave – v murivách je nežiaduce vytváranie otvorov.
2. Pri obnove parcelačných múrov a parcelačných stien objektov NKP zohľadňovať ich utilitárnu funkciu vo vzťahu k reprezentačnej funkcii hlavných fasád NKP – povrchovú úpravu parcelačných múrov a parcelačných a štítových stien hlavných objektov a dvorových krídiel odlišiť od povrchovej úpravy hlavných fasád štruktúrou, farebným prípadne iným tradičným povrchovým odlišením.

3. Exteriérové zatepl'ovanie parcelačných a štítových stien objektov NKP v pamiatkovej rezervácii je neprípustné!

A.1.7. Schodiská

1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické schodiskové konštrukcie ako súčasť exteriérov a interiérov objektov NKP vrátane ich konštrukčných, tvaroslovných a dekoratívnych súčastí (nosné vonkajšie a vretenové murivá, klenby nad ramenami a podestami, svetlíky, podesty a stupne alebo ich obklady, schodnice, zábradlia, madlá a pod.).
2. Zachovať pôvodnú komunikačnú funkciu schodiskového priestoru a súvisiace komunikačné prístupy, zachovať priestor schodiska (zrkadlá, podesta) v pôvodnom tvare, polohe a umiestnení.

A.1.8. Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky

1. Zachovať zábradlia, mreže a doplnkové alebo dekoratívne kovové prvky ako súčasť objektov NKP (schodiskové zábradlia, okenné, dverné mreže, plátové dvere a okenice, čučky, maskaróny, držiaky na kvetináče, vlajkoslávy, akroteriony, okopníky, škrabka na obuv, konzoly svietidiel, markízy, kľučky, priezory s krytmi, kryty poštových schránok, klopadlá, hmatadlá, kovové súčasti striech, oplotenia a pod.).
2. Poškodené mreže a zábradlia a ostatné kovové prvky dopĺňať v identickom materiáli a rovnakou technológiou. Zachovať pôvodný tvar, profiláciu, členenie a farebnosť.
3. V prípade, že sa nezachovali pôvodné zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky, nové prvky vyhotovovať na základe poznania historického kontextu a slohových analógií.

A.1.9. Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov

1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické výplne okenných a dverných otvorov ako cennú súčasť exteriéru a interiéru objektov NKP.
2. Zachovať autentickú hmotu týchto stavebných prvkov a všetkých ich častí (vrátane obloženia, kovania, kľučiek, staršieho skla, spojovacích a stužujúcich prvkov, náterov a iných povrchových úprav).
3. Uprednostniť opravu a repasáciu historických výplní okenných a dverných otvorov pred realizáciou kópií alebo novotvarov.
4. V prípade, že rozsah a stupeň poškodenia originálu je nezvratný, je prípustné nahradiť originál tvarovou, konštrukčnou a materiálovou kópiou.
5. Pre stavby so zachovanou klasicistickou úpravou sú v líci osadené von otváracie okná podstatnou súčasťou výtvarného riešenia. Je nutné zachovať tento typ okenných otvorov a v odôvodnených prípadoch je pre objekty s klasicistickou úpravou fasád dôležitá reštitúcia zaniknutého stavu.
6. Chýbajúce výplne historických okenných a dverných otvorov vyrobiť podľa podobných hodnotných starších prvkov zachovaných na objekte a dbať o vytvorenie identickej kópie. Ak sa na budove nezachovali takéto konštrukcie je nutné vychádzať z historických a regionálnych analógií.

A.1.10. Povrchové úpravy stavieb - omietky, podlahy

Omietky

1. Historické omietky (bez ohľadu na vek, umeleckú hodnotu, zdobnosť, kvalitu výtvarného poňatia, stupňa poškodenia) tvoria súčasť NKP, jej materiálnej, dokumentárnej a výtvarnej podstaty, čím sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Pri obnove omietok dodržať podmienky technologického a remeselného spracovania materiálu. Rešpektovať výskumom, resp. z analógií doloženú skladbu materiálu, druh a podiel jednotlivých zložiek (použitých tradičných spojív a zodpovedajúcich plnív a prímiesí v štruktúre, zrnitosti a farebnosti).
3. Pri obnovách šetrne odstraňovať následky neodborných úprav, ktoré znehodnotili historickú architektúru (najmä: nepriedušné nátery, betónové vysprávky, nástreky a pod.).
4. Farebnosť omietok sa určuje na základe vyhodnotenia sondáže takto zameraného pamiatkového výskumu. V prípade, že nie je možné zistiť autentickú farebnosť, bude určujúca typická farebná úprava pre daný slohový výraz. Je neprípustná realizácia výrazne expresívnych odtieňov farieb alebo vzájomne disharmonických farebných kombinácií.
5. Chýbajúce časti štukovej výzdoby, resp. architektonických a dekoratívnych prvkov realizovať, resp. reštaurovať v pôvodnom výraze, tvare, členení a materiáli – analogicky podľa zachovaných častí.

Podlahy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany sú všetky historické podlahy pamiatok (ich materiálová a konštrukčná skladba). Zachovať všetky typy a druhy historických podláh – drevené, keramické, keramitové, liate terazzo, kamenné alebo betónové podlahy alebo iné povrchové úpravy charakteristické pre dané obdobie a funkciu interiérového alebo exteriérového priestoru.
2. Pri obnove a regenerácii nezachovaných interiérových a exteriérových dlažieb pamiatok je potrebné postupovať pri výbere druhu podlahy – materiál, konštrukcia, typ, farebnosť, povrchová úprava, veľkosť prvkov podláh alebo dlažobného materiálu, spôsob a raster uloženia a prípadné záverečné povrchové úpravy podláh (ochranné alebo farebné nátery) na základe pamiatkového výskumu alebo jednotlivých analógií.
3. Pri obnove a rekonštrukcii vydláždených plôch exteriérov dvorových častí meštianskych domov - prejazdov, chodníkov, dláždených plôch je potrebné v maximálnej možnej miere zachovať, využiť a regenerovať historický dlažobný materiál, rovnako historickú niveletu dlažieb a terénny profil dláždených plôch a historický plošný rozsah dláždených plôch exteriérov.
4. Fragменты zachovaných historických interiérových alebo exteriérových podláh alebo dlažieb je žiaduce vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu zakomponovať do nových podláh alebo dlažieb za účelom prezentácie podlahového a dlažobného materiálu. Nový dlažobný alebo podlahový materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.

A.1.11. Výtvarné diela, architektonické a umelecko-remeselné prvky

1. Výtvarné diela architektonické a umelecko-remeselné prvky sú integrálnou súčasťou NKP a sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Spôsob obnovy - umelecko-remeselný alebo reštaurátorský - výtvarných diel architektonických a umelecko-remeselných prvkov sa stanoví na základe významnosti a pamiatkovej hodnoty konkrétneho diela v rozhodnutí krajského pamiatkového úradu.
3. Odbornou údržbou, stabilizáciou a konzerváciou výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov predchádzať ich poškodeniu, čím sa predíde rozsiahlym reštaurátorským zásahom.
4. Základnou požiadavkou pri reštaurovaní kultúrnych pamiatok a ich súčastí je fyzická záchrana výtvarných diel a umelecko – remeselných prvkov ako celku.
5. Nové materiály a zásahy, ktorými sú výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky obnovované (reštaurované) musia byť odlišiteľné a podľa možnosti reverzibilné.
6. Na základe slohovo - formálnej analýzy, komplexnej komparácie reštaurovaného diela, umelecko - historického vyhodnotenia, posúdenia archívnych prameňov a analógií, resp. vyhodnotenia výsledkov reštaurátorského výskumu prinavrátiť v najvyššej možnej miere slohovú čistotu, ktorá bude zodpovedať obdobiu vzniku výtvarného diela.
7. Pri voľbe metodiky reštaurátorského zásahu individuálne zohľadniť možnosti realizácie technológie, stanoviť vhodnú mieru retuší pre polohu citlivého výtvarného a opticko – estetického scelenia reštaurovaných diel.
8. V odôvodnených prípadoch je možné použiť substitučnú metódu regenerácie (nahradenie iným materiálom) časti diela.
9. Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky zachovať na mieste, pre ktoré boli pôvodne určené. Jednotlivé časti výtvarného diela, ktoré sú jej integrálnou súčasťou nemôžu byť od neho oddelené.

A.1.12. Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Zachovať tie historické technické zariadenia a infraštruktúru NKP, ktoré sú predmetom pamiatkovej ochrany ako nositeľov pamiatkových hodnôt dokumentujúcich technické a stavebné riešenia doby ich vzniku.
2. Hodnotné historické technické zariadenia obnoviť a využiť pre rovnakú alebo podobnú funkciu alebo vhodnou formou konzervovať.

A.1.13. Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Pri obnove NKP technické zariadenia a ich rozvody (rozvodné a meracie skrine alebo prístroje, rozvody sietí, antény, klimatizačné zariadenia, vývody vykurovacích zariadení a pod.) umiestňovať alebo viesť v takých pozíciách, ktoré zodpovedajú pamiatkovým hodnotám objektu a nárokom na primeranú pamiatkovú prezentáciu.
2. Pri obnove alebo rekonštrukcii NKP je žiaduce viesť nové rozvody prioritne po povrchu stavebných konštrukcií alebo v trasách starších rozvodov s minimalizovaním takých nových trás, ktoré by narušovali historické konštrukcie.

3. Vylúčiť, alebo cielene obmedziť na nevyhnutné minimum trasovanie nových rozvodov a umiestňovanie technických zariadení do historických suterénov.
4. Nevyhnutné rozvody, potrubia a iné technické zariadenia v suterénoch je neprípustné viesť v historických vertikálnych a horizontálnych stavebných konštrukciách (v murivách a v klenbovom systéme). Rozvody, potrubia a iné technické zariadenia je nutné trasovať a umiestňovať povrchovo, po povrchu historických stavebných konštrukcií, resp. voľne vedené v priestore. Neprípustné je zasekávať rozvody do historických murív a klenieb. Potrubia a rozvody je možné viesť v podlahách, nie však v násypoch nad klenbami.
5. Umiestňovať kotolne, strojovne, prípravne úžitkových médií, rozvodnie kuchyne a pod., situovať technické zariadenia a vybavenia do priestorov historických suterénov je nevhodné a nežiaduce. Takého zariadenia umiestňovať do iných vhodnejších polôh v nadzemných častiach objektov, najmä v ich nových častiach.
6. Pri projektovaní a realizovaní technických rozvodov minimalizovať prierazy v historických murivách. Je neprípustné viesť trasy technických rozvodov v historických kamenných článkoch ostení, okien, schodísk, sedílií a iných kamenných architektonických prvkov a v polohách s umeleckou, alebo umelecko-remeselnou výzdobou..
7. Technické vybavenie objektov NKP sústreďovať do polôh s najnižšou pamiatkovou hodnotou! Technické a hygienické vybavenie a prevádzky s mokrymi procesmi sústreďovať, zlučovať a situovať vertikálne v polohách nad sebou.
8. Technické zariadenia a rozvody povrchovo upraviť tak, aby nevznikali rušivé farebné kontrasty s okolitými časťami kultúrnej pamiatky (farba stien, podláh, kamenného muriva v suterénoch a podobne).
9. Pri obnove NKP sú a priori vylúčené všetky typy energetických systémov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, solárnych kolektorov na prípravu TÚV, tzv. Thrombeho steny, veterné rotory, prenosové sústavy, zariadenia informačných technológií a pod.

A.1.14. Odvodňovanie objektov

1. Sekundárne negatívne stavebné zásahy do NKP zapríčiňujúce nedostatočné vetranie, alebo zvýšené vlhnutie murív, klenieb, fasád, alebo celých priestorov je potrebné odstrániť alebo upraviť tak, aby sa docielil optimálny stav - odstrániť súvislé betónové vrstvy v suterénoch, nevhodné obklady stien, nevhodné cementové omietky a nástreky, rôzne chyby klampiarskych a stavebných detailov spôsobujúcich zatekanie dažďovej vody, poruchy technických rozvodov, rôzne nesprávne realizované odvodňovacie systémy a pod.
2. Pri navrhovaní sanačných opatrení preferovať tradičné riešenia, postupy a materiály.

A.1.15. Fasády

1. Zachovať fasády NKP ako ucelené architektonické kompozície, ktorých súčasťou je architektonické členenie a umelecko-remeselné prvky (sochárska, štuková a maliarska výzdoba a pod.). Analytickú prezentáciu výsledkov pamiatkového výskumu uplatniť len v odôvodnených prípadoch.

2. Zachovať, regenerovať a obnovovať historickú podstatu fasády a parteru objektov NKP (hmotnú aj estetickú), najmä: slohový výraz z poslednej ucelenej vývojovej etapy, členenie, rytmizáciu, osovosť, gradáciu, akcenty, tvaroslovie, tektoniku, proporcie plôch, veľkosť otvorov, kompozičné vzťahy, umeleckú výzdobu a architektonickú výbavu a pod.
3. Zachovať, regenerovať a renovovať autentickú hmotu historických okien, dverí, vrát, výkladov, okeníc, mreží a pod. Zmeny osadenia výplní (brán vjazdov, vstupných dverí, okien...) a utilitárne stavebné úpravy ostenia sú nežiaduce prípustné výnimočne len v špecifických a odôvodnených prípadoch. Pri obnove fasád je nutné preferovať tradičné materiály, tradičné technológie, techniky a postupy.
4. Pri obnovách fasád NKP odstraňovať následky nevhodných stavebných úprav (nevhodné otvory, nevhodné výplne otvorov, nepriedušné nátery, betónové vysprávky a nástreky, nevhodné novodobé obklady parterov a soklov a pod.)
5. Farebnosť fasád objektov NKP určovať na základe vyhodnotenia výsledkov sondáže takto zameraného pamiatkového výskumu. V prípade, že nie je možné zistiť autentickú farebnosť, je určujúca typická farebná úprava pre daný slohový výraz v harmónii s farebnosťou okolitých fasád.
6. Zatepľovanie fasád objektov NKP je neprípustné!

B. Požiadavky na zachovanie a údržbu objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia

1. Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia svojim pôdorysným založením, výškovým a priestorovým usporiadaním a výrazom exteriéru spoluvytvárajú historickú urbanistickú štruktúru pamiatkového územia PR Spišská Kapitula, ktorá je ako celok predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Pri úpravách nehnuteľností vytipovaných za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia platia požiadavky z *Časti IV., kapitoly A Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP*, ktoré sa vzťahujú najmä na objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru predmetných objektov.

C. Požiadavky na úpravu objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia

1. Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia svojim pôdorysným založením alebo výškovým a priestorovým usporiadaním prípadne výrazom exteriéru narušajú historickú urbanistickú štruktúru pamiatkového územia PR Spišská Kapitula.
2. Požiadavky pre úpravu objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty prostredia a narušených urbanistických priestorov sú uvedené v časti III., kapitole A, ods. A4, bod 3 a 8.
3. Každú úpravu rušivej nehnuteľnosti je potrebné posudzovať individuálne v kontexte okolitej časti pamiatkového územia, konkrétneho rušivého parametra nehnuteľnosti, rozsahu zámeru úpravy a podobne.

D. Požiadavky na úpravu záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch

1. V optimálnom rozsahu zachovať a regenerovať funkciu dvorov a záhrad – plochy nádvorí a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene.
2. Plochy záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch neprestrešovať.
3. Pri obnove, rekonštrukcii vydláždených plôch exteriérov dvorových častí objektov v pamiatkovom území - prejazdov, chodníkov a iných dláždených plôch je potrebné v maximálnej možnej miere zachovať, využiť a regenerovať historický materiál, rovnako historickú niveletu dlažieb a terénny profil dláždených plôch a historický plošný rozsah dláždených plôch exteriérov.
4. Fragменты zachovaných historických exteriérových dlažieb je v odôvodnených prípadoch žiaduce vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu zakomponovať do

nových dlažieb za účelom prezentácie. Nový dlažobný alebo podlahový materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.

5. Obnoviť celý uličný interiér s vozovkou v strede, tvarovaným odvodňovacím rigolom a trávnikovými líniovými pásmi po jej oboch stranách a vo vybraných polohách s chodníkmi pozdĺž domoradia.
6. V spevneniach uplatniť len prírodný materiál, asfalty a akékoľvek betónové tvárnice a dlažby sú neprípustné.
7. Na celej komunikácii obnoviť pôvodný priečny profil a modeláciu terénu a neporušiť pozdĺžny profil so sklonom v smere na východ.
8. Zachovať a udržiavať voľný priehľad na Spišský hrad zo všetkých polôh komunikácie a jej severnej vetvy.
9. Ponechať plochy zelene v západnej polohe v plošných štruktúrach – trávnikové plochy, alternatívne je možné časť týchto plôch spevniť.
10. Ponechať sochu sv. Jána Nepomuckého v existujúcej polohe aj so solitérnou rámujúcou výsadbou dvoch líp a rezom ich udržiavať v primeraných veľkostných parametroch.
11. Skupinu briez pri vyústení južnej vetvy komunikácie ponechať na dožitie, avšak po ich dožití stromovú hmotu v tomto priestore nenahrádzať.
12. Zachovať líniové trávnikové pásy po oboch stranách komunikácie.
13. Obojstrannú stromovú uličnú aleju neobnovovať.
14. Odstrániť novodobú romantizujúcu úpravu predpolia kanónie č. 4.
15. Pri obnove a rekonštrukcii dláždených plôch exteriérov dvorových častí objektov a iných plochy v pamiatkovom území sú vylúčené všetky typy energetických systémov a stavieb, najmä fotovoltaických systémov, solárnych kolektorov na prípravu TÚV, tzv. Thrombeho steny, veterné rotory, prenosové sústavy, zariadenia informačných technológií a pod.

E. Požiadavky na zachovanie, ochranu, úpravu a údržbu systému zelene

V súlade s úplným znením Vyhlášky Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z. z 8. februára 1996, ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných vyhláškou č. 72/1997 Z. z., vyhláškou č.533/2001 Z. z. a vyhláškou č. 647/2004 Z. z. je zeleň nehnuteľnosťou.

E.1. Požiadavky pre úpravu zelene v pamiatkovom území

1. Priznať zeleni pri zásahoch do urbanistickej štruktúry pamiatkového územia vývojom získané miesto a postavenie.
2. Uplatňovať zeleň ako doplnkový prvok vyvinutej urbanistickej štruktúry a pri obnove uplatniť jej hmotovú podriadenosť okolitej architektúre.

3. Rešpektovať tie vývojové vstupy do systému zelene, ktoré doň priniesli pozitívny estetický efekt.
4. Rešpektovať porastovú štruktúru ako špecifický kompozičný prvok živej podstaty narastajúci a odumierajúci, ale obnoviteľný.
5. Zohľadniť pri obnove zelene fakt, že plnohodnotné uplatnenie jednotlivých drevín v ploche aj priestore je dosiahnuteľné len v časovo dlhodobom horizonte.
6. Uprednostniť pri výsadbách v pamiatkovom území dreviny domáceho pôvodu, z cudzokrajných len tie, ktorých vzhľad a tvar je domácim druhom podobný.

E.2. Zeleň uličných interiérov

1. Obnoviť celý uličný interiér s vozovkou v strede, tvarovaným odvodňovacím rigolom a trávnikovými líniovými pásmi po jej oboch stranách a vo vybraných polohách s chodníkmi pozdĺž domoradia.
2. V spevneniach uplatniť len prírodný materiál, asfalty a akékoľvek betónové tvárnice a dlažby sú neprípustné.
3. Na celej komunikácii obnoviť pôvodný priečny profil a modeláciu terénu a neporušiť pozdĺžny profil so sklonom v smere na východ.
4. Zachovať a udržiavať voľný priehľad na Spišský hrad zo všetkých polôh komunikácie a jej severnej vetvy.
5. Ponechať plochy zelene v západnej polohe v plošných štruktúrach – trávnikové plochy, alternatívne je možné časť týchto plôch spevniť.
6. Ponechať sochu sv. Jána Nepomuckého v existujúcej polohe aj so solitérnou rámujúcou výsadbou dvoch líp a rezom ich udržiavať v primeraných veľkostných parametroch.
7. Skupinu briez pri vyústení južnej vetvy komunikácie ponechať na dožitie, avšak po ich dožití stromovú hmotu v tomto priestore nenahrádzať.
8. Zachovať líniové trávnikové pásy po oboch stranách komunikácie.
9. Prehodnotiť opodstatnenosť obojstrannej stromovej uličnej aleje.
10. Odstrániť novodobú romantizujúcu úpravu predpolia kanónie č. 4.

E.3. Zeleň dvorov, záhrad a pestovateľských plôch

1. Vychádzať pri úprave dvorov a záhrad z historického vývoja a funkčne účelového princípu.
2. Rešpektovať istú premenlivosť úprav dvorov a záhrad vo väzbe na ich konkrétne využívanie.
3. Uplatniť pri úpravách dvorov a záhrad vyvážené pomery v plošných parametroch aj priestorových objemoch vždy vo väzbe na konkrétny architektonický objekt a jeho bezprostredné okolie.

F. Požiadavky na realizáciu novostavieb

F.1. Základné požiadavky

1. Hlavnou požiadavkou pre novostavby v pamiatkovom území je zásada kontinuity - architektonické riešenie novostavieb musí rešpektovať a vychádzať z historicky vyvinutých materiálových, architektonických a urbanistických štruktúr a vzťahov daného urbánneho prostredia.
2. Zásada kontinuity nevyklučuje koexistenciu modernej a historickej architektúry za predpokladu, ak je medzi nimi zachovaný základný formálny súlad a základné architektonicko – urbanistické vzťahy.
3. Novostavba v pamiatkovom území musí byť nositeľom takých architektonických kvalít, ktoré budú prínosom pre dané prostredie a budú ho dlhodobo pozitívne zhodnocovať.
4. Nevyhnutným predpokladom priaznivého začlenenia novostavby do existujúceho urbánneho prostredia je jej primerané hmotové riešenie.
5. Novostavba v pamiatkovom území musí rešpektovať a zohľadňovať výškovú gradáciu a architektonický výraz okolitých a susedných objektov.
6. S hmotovým riešením novostavby je potrebné zosúladiť architektonické riešenie fasád – kompozícia, materiál, farebnosť a pod. Architektonické riešenie novostavby by malo byť v harmonickom, formálnom a logickom súlade s hmotným a dispozičným riešením novostavby.
7. Dočasné stavby umiestnené v pamiatkovom území nesmú svojim architektonickým stvárnením, objemovými a výškovými parametrami, vzhľadom alebo funkciou znehodnocovať prostredie PR Spišská Kapitula.

F.2. Strechy novostavieb

1. Novostavby v Pamiatkovej rezervácii Spišská Kapitula zastrešovať typologicky tradičnými formami striech. Ploché strechy, strechy s nízkymi sklonmi, „zelené“ strechy, využité strechy, ani rôzne tvarovo ahistorické druhy a tvary zastrešenia sú pre prostredie PR Spišská Kapitula neprípustné.
2. Vhodný tvar strechy novostavieb v PR Spišská Kapitula musí dôsledne vychádzať z urbanistického a historického kontextu strešnej krajiny historickej zástavby, musí architektonickým a urbanistickým spôsobom zhodnocovať okolitú strešnú krajinu a nesmie pôsobiť rušivo – najmä svojim objemom, výškou, proporciami, výrazom a typológiou, ako aj použitou strešnou krytinou.
3. Využitie podkrovia objektov novostavieb je nežiaduce ale principiálne prípustné.
4. Pri navrhovaní druhu a rozsahu presvetlenia podkrovia v prípade prípustnosti jeho využitia vychádzať z priestorových parametrov strechy a plošných parametrov strešných rovín rovnako, z pohľadovej exponovanosti a tiež aj zo širšieho architektonického a urbanistického kontextu. Pri návrhu presvetlenia preferovať jednoduché strešné okná v jednej úrovni v prípadnej kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera. Veľký počet strešných okien a vikierov aj v ich vzájomnej

kombinácii je nežiaduci. Pri návrhu dbať na primeranú veľkosť strešných okien alebo vikierov vo vzťahu k strešným rovinám a strechám.

5. Novodobé netradičné presvetľujúce prvky ako do plochy strechy zapustené strešné terasy, strešné átriá, strešné loggie, zasklené štíty, tympanóny a iné novodobé ahistorické prvky sú v zastrešeniach novostavieb v pamiatkovom území neprípustné!

F.3. Materiálová a tvaroslovná regulácia novostavieb

1. Pri výbere použitých materiálov pri novostavbách na území PR Spišská Kapitula preferovať tradičné stavebné materiály, technológie a postupy.
2. Nežiaduce je aplikovať historické materiály na stavbách, ich častiach a v takých architektonických a stavebných súvislostiach, v ktorých sa v minulosti na území PR Spišská Kapitula nevyskytovali.
3. Pri posudzovaní stavebných materiálov novostavby je nutné posudzovať každú novostavbu samostatne s dôrazom na kontext zastavovaného miesta s už existujúcou okolitou historickou zástavbou.
4. Použitie materiálov s výstrednou alebo inou netradičnou povrchovou úpravou je nežiaduce. Nevhodné sú plastové dielce, obklady z betónových tvárnic, kovové obkladové šablóny a pod.
5. Novostavby riešiť ako hmotné stavby.
6. Pri výbere farebnosti fasád novostavieb na území PR Spišská Kapitula je nutné zohľadňovať historickú farebnosť okolitých pamiatok a nehnuteľností tak, aby nevznikali disharmonické farebné vzťahy. Nežiaduce sú výrazne expresívne tóny fasádnych náterov.
7. Doplnky priečelia novostavieb v PR Spišská Kapitula ako osvetľovacie prvky, štátne a firemné znaky, názvy orgánov a inštitúcií, firemné tabule, rôzne výtvarné diela, informačné označenia budov by mali byť umiestňované tak, aby nerušili architektonickú kompozíciu priečelia a jeho významné detaily. Je žiaduce uplatnenie tradičných materiálov a foriem.

G. Požiadavky na uličný interiér

Uličný interiér predstavuje komunikačná plocha ulice vymedzená fasádami objektov, oplotením ... Jeho súčasťou je uličný parter, povrchy komunikácií a verejných priestranstiev, prvky zelene v uličnom interiéri, uličné osvetlenie, prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia, umelecké artefakty, informačné, reklamné a propagačné zariadenia, technické zariadenia a pod.

G.1. Požiadavky pre zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného parteru

1. Zachovať a udržiavať stvárnenie uličných fasád historických objektov s typickou osovosťou okenných a vstupných otvorov, architektonickým a výtvarným riešením, rytmom, tektonikou, výplňami otvorov a pod.
2. Pri regenerácii uličných fasád historických objektov rešpektovať pozitívne zmeny v priebehu vývoja jednotlivých stavieb a neobnovovať zaniknuté prvky bez väzby na architektonický celok.

3. Oplotenie vymedzujúce parcelu na uličnej čiare tvorí uličný parter.
4. Zachovať a udržiavať historické oplotenia v ich originálnej podobe, resp. obnoviť ich v identických tvaroch, materiáloch a farebnosti.

G.2. Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev

1. Pri povrchových úpravách spevnení komunikačnej siete a verejných priestranstiev prihliadať na účel využitia (vozovka, pešie plochy).
2. Povrch vozoviek určených pre motorovú dopravu je alternatívne možné s ohľadom na osobitné nároky realizovať aj z iných ako tradičných materiálov
3. Každá historická dlažba je pamiatkovou hodnotou pamiatkového územia.
4. Zachovať a regenerovať vyvinutý pozdĺžny a priečny profil jednotlivých ulíc.
5. Minimalizovať situovanie a rozsah technickej infraštruktúry v spevnených povrchoch, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať.

G.3. Požiadavky pre uličné osvetlenie

1. Osvetlenie a nasvetlenie uličných interiérov je primárne funkčno-účelovým prvkom a svojim stvárnením je aj estetickým doplnkom ulice.

G.4. Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov

1. Sochy, plastiky, pomníky, pamätníky a ostatné umelecké diela a artefakty uplatniť ako dotvárajúce prvky uličného interiéru.
2. Historické umelecké diela a artefakty sú súčasťou autentického obrazu sídla a sú predmetom ochrany pamiatkového územia.
3. Pri novotvaroch uplatniť princíp originality diela.

G.5. Požiadavky pre umiestnenie informačných, reklamných a propagačných zariadení

1. Informačné, reklamné a propagačné zariadenie umiestnené na pamiatke a nehnuteľnosti v pamiatkovom území musí zohľadňovať architektonický a estetický výraz objektu - základné členenie priečelia a jeho významné detaily⁴ (vstupné portály, rímsy, pilastre).
2. Informačné, reklamné a propagačné zariadenia riešiť na vysokej umelecko-remeselnej a výtvarnej úrovni s uprednostnením originálnych stvárnení.
3. Umiestnenie reklám, označenia prevádzok a informačných zariadení je neprípustné:
 - na strechách objektov, na výtvarných dielach, na zábradliach balkónov a loggií

⁴ § 55 odsek 3) vyhlášky MŽP č. 532/2002 Z. z.

- v polohách, ktoré obmedzujú pohľad na architektúru objektov alebo ich hodnotné časti
 - na plochách výplní okenných a dverných otvorov
 - na vyšších poschodiach objektov nad úrovňou parteru
4. Plošné tabuľové reklamy a plošné reklamy krabicového typu sú na historických objektoch neprípustné, na ostatných objektoch nežiaduce.
 5. Reklamné nápisy a logá maľované priamo na hlavnú fasádu objektov sú neprípustné.
 6. Pri situovaní viacerých prevádzok v jednom objekte vypracovať ucelenú koncepciu reklám a označení umiestnených na uličnej fasáde.
 7. Na pamiatkach a nehnuteľnostiach v pamiatkovom území s niekoľkými prevádzkami:
 - Na fasáde situovať len jeden nápis formou samostatných písmen.
 - Pre ostatné prevádzky v objekte označenie riešiť vývesným štítom, resp. združeným vývesným štítom. Výberovo je prípustné umiestnenie jednotne riešených tabuliek minimálnych rozmerov osadených plošne.
 8. Reklamné, informačné a propagačné zariadenie nesmie zasahovať do chránených pohľadov v interiéri pamiatkového územia.
 9. V pamiatkovom území je situovanie veľkoplošných reklám (bilboardy, bigboardy, banery, veľkoplošné obrazovky a pod.) neprípustné!

G.6. Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry

1. Zariadenia technickej infraštruktúry objektov (plynomery, ELI rozvodné skrinky, trafostanice, klimatizačné jednotky, satelitné a telekomunikačné zariadenia a pod.) umiestňovať prednostne v rámci interiérov objektov, v dvoroch a nádvořiach objektov, v nevyhnutnom prípade ich umiestňovať v pohľadovo neprístupných, málo exponovaných a dominantných polohách uličného interiéru.
2. V uličnom interiéri je vylúčené osadzovanie a situovanie všetkých typov energetických systémov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, solárnych kolektorov na prípravu TUV, tzv. Thrombeho steny, veterné rotory, prenosové sústavy, zariadenia informačných technológií a pod.

H. Požiadavky na ochranu PR a usmerný rozvoj jej prostredia v ochrannom pásme

1. Na nehnuteľnosti a novostavby v ochrannom pásme sa tieto zásady a požiadavky vzťahujú, ak regulujú najmä ich objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru.
2. Doposiaľ nezastavené územie ochranného pásma severne od PR Spišská Kapitula (priestor medzi severnou hranicou PR a štátnou cestou I/18), západne od PR (Pažica a Sivá Brada) a južne od PR Spišská Kapitula (svah a pätu svahu po južnou hranicou pamiatkového územia) je neprípustné zastavať priestorovými štruktúrami. Zachovať tedajší charakter týchto plôch.

3. Pri úprave nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo v ochrannom pásme vykazujúcej pamiatkové hodnoty môže byť v odôvodnených prípadoch nariadený príslušný pamiatkový výskum.
4. Zachovať chránené diaľkové pohľady, panorámu, siluetu z ochranného pásma smerom k Pamiatkovej rezervácii Spišská Kapitula a chránené pohľady z pamiatkového územia na okolie, krajinárske a historické architektonické dominanty okolia.
5. Pri aktivitách v ochrannom pásme je vylúčené situovanie všetkých typov a druhov energetických systémov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, solárnych kolektorov, veterných rotorov, zariadení prenosových sústav, zariadení informačných technológií a pod.

I. Prezentácia pamiatkového fondu PR Spišská Kapitula

1. Súčasťou komplexnej ochrany pamiatkového fondu PR Spišská Kapitula je aj vhodná prezentácia pamiatkového fondu in situ, ale tiež formou propagácie v printových, audiovizuálnych a iných médiách.
2. Je potrebné propagovať pamiatkový fond PR Spišská Kapitula ako jedinečné nenahraditeľné kultúrne dedičstvo, ktorého zachovanie nie je len zákonnou, kultúrnou, ale aj morálnou povinnosťou každého človeka. Je potrebné poukazovať na skutočnosť, že v prípade poškodenia alebo zničenia pamiatkového fondu nie je možné zabezpečiť jeho primeranú náhradu – pamiatkový fond predstavuje jedinečné kultúrne bohatstvo, ktoré je poškodením alebo zničením neobnoviteľné.

J. Záver

Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území transformovaného na dlhodobu uplatňovaný a zaužívaný osobitný prístup orgánu ochrany pamiatkového fondu v PR Spišská Kapitula.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú podľa § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon) súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu. Územie Pamiatkovej rezervácie Spišská Kapitula je z hľadiska vyhodnotenia pamiatkových hodnôt diferencované a na vymedzených plochách je potrebné uplatňovať diferencovanú ochranu a mieru posudzovania zamýšľaných a plánovaných stavebných aktivít.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú odborným dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v pamiatkovom území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

K. Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia PR Spišská Kapitula

Zoznam výkresov:

- 1.Širšie vzťahy M 1 : 5 000
- 2.Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov v pamiatkovom území PR Spišská Kapitula M 1 : 1000
- 3.Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia PR Spišská Kapitula M 1 : 1000
- 4.Historická katastrálna mapa z roku 1869 M 1 : 1000

L. Fotodokumentácia

1. Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula - Zásady ochrany pamiatkového územia - FOTODOKUMENTÁCIA
2. DVD nosič - fotografie objektov a priestorov PR Spišská Kapitula – 1 ks

Autori fotografií:

Ing. Peter Glos
Ing. arch. Jana Onufráková
Ing. Ľubor Suchý
Ing. arch. Ľubica Viničenkova

Miesto uloženia: Archív KPÚ Prešov, archív digitálnych fotografií KPÚ Prešov

M. Prílohy

Pamiatková rezervácia Spišská Kapitula - Urbanisticko–historický výskum územia a zásady ochrany obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového územia.

Autor: Doc. Ing. arch. Jara Lalková, PhDr. Norma Urbanová
Bratislava 2004